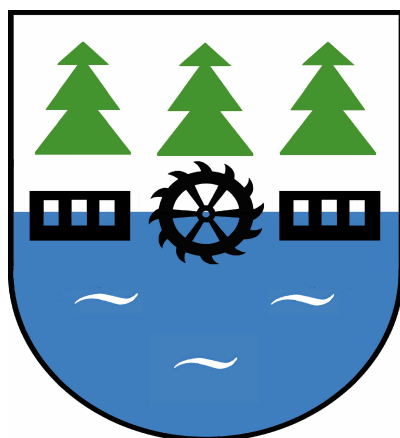

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK NA LATA 2004-2013

Załącznik do uchwały nr XXI/238/04
Rady Miejskiej w Czersku
z dnia 5 sierpnia 2004 r.

SPIS TREŚCI

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO	3
II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA NA TERENIE GMINY CZERSK	3
1. Podstawowe informacje o gminie Czersk.....	3
2. Środowisko przyrodnicze	4
3. Turystyka	9
4. Zagospodarowanie przestrzenne.....	15
5. Gospodarka.....	25
6. Sfera społeczna.....	29
III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI.....	37
1. Zmiany w sposobie użytkowania terenu.....	37
2. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury technicznej.....	38
3. Poprawa stanu środowiska naturalnego.....	38
4. Poprawa stanu środowiska kulturowego.....	39
5. Poprawa bezpieczeństwa i warunków życia mieszkańców gminy	39
IV. - VI. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW, POWIĄZANIA Z INNYMI DZIAŁANIAM I, OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ	39
1. Projekty do realizacji w latach 2004 – 2006.....	41
2. Projekty planowane do realizacji po 2006 r.....	48
VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 - 2006.....	49
VIII. SYSTEM WDRAŻANIA	49
IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ	49
X. INFORMACJE DOTYCZĄCE ZESPOŁU DO SPRAW OPRACOWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK	50

I. OBSZAR I CZAS REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

Celem niniejszego opracowania jest określenie stanu zasobów gminy Czersk, warunkujących jej rozwój, a w szczególności rozwój gospodarczy. Przedstawienie i scharakteryzowanie danych i zjawisk, które znalazły się w opracowaniu pozwoli na określenie czynników mających wpływ na rozwój gminy w sferze gospodarczej i społecznej oraz lokalnej przedsiębiorczości.

Niniejszy dokument opisuje plany rozwoju lokalnego na terenie Gminy Czersk na lata 2004 – 2006 w ujęciu szczegółowym oraz na lata 2007 – 2013 w ujęciu ogólnym. Opracowanie ma charakter trójdzielny:

- a) część analityczna – diagnoza sytuacji społeczno –gospodarczej połączona z identyfikacją problemów,
- b) część zadaniowa – opis działań przyczyniających się do rozwiązania problemów zdiagnozowanych w części analitycznej,
- c) opis systemu wdrażania i monitorowania.

II. AKTUALNA SYTUACJA SPOŁECZNO – GOSPODARCZA NA TERENIE GMINY CZERSK

1. Podstawowe informacje o gminie Czersk

Gmina Czersk położona jest w południowej części województwa pomorskiego. Graniczy z następującymi gminami: Brusy, Chojnice, Osieczna, Czarna Woda, Stara Kiszewa, Karsin, Kaliska, Tuchola i Śliwice.

Powierzchnia terenu gminy to ogółem 380 km², w tym obszary wiejskie – 370 km², miasto - 10 km². Lasy i grunty leśne zajmują w gminie 24357 ha (około 64,1%), w mieście 101 ha (około 10,3%).

Liczba mieszkańców gminy na 31 grudnia 2003 roku wynosiła 20 806 osób, w tym w mieście 9585 osób, na obszarach wiejskich 11221 osób.

Gmina Czersk jest typową gminą leśno-rolniczą, o bardzo wysokiej lesistości (61,8%). Jest ona zasadniczo jednolita pod względem glebowym, co wiąże się ściśle z morfogenezą tego obszaru. W krajobrazie młodogłacjalnym dominują płaskie i faliste równiny sandrowe, a w części wschodniej równiny morenowe, urozmaicone kilkoma pagórkami morenowymi. Przeważają gleby rdzawe wytworzone z utworów piaszczystych. Są to słabo urodzajne gleby, ze względu na niską zawartość próchnicy i stanowią grunty klasy bonitacyjnej V i VI (około 64% powierzchni gruntów ornych).

Na wysoczyźnie morenowej, gdzie podłożem macierzystym są różnego rodzaju gliny i piaski gliniaste, występują gleby brunatne i płowe, charakteryzujące się znacznie większą żyznością. Tworzą one grunty orne klas III i IV (24%).

W dolinach Niechwaszcza, Czerskiej Strugi i innych drobniejszych cieków, a także w pobliżu mniejszych i większych oczek wodnych i jezior zalegają gleby pochodzenia organicznego. Łąki i pastwiska klasy III i IV zajmują prawie 60% arealu użytków zielonych. Najlepsze trwałe użytki zielone występują w sołectwie Łubna, najsłabsze pod względem przydatności rolniczej w Zapędowie i Wiecku. Na gruntach ornych 30% stanowią gleby klasy VI, w tym 6% klasy VI Rz nadają się pod zalesienie. Najlepsze grunty orne występują w sołectwach: Łąg, Łąg-Kolonia i Łubna, a najsłabsze w rejonie sołectw Wieck, Gutowiec i Klaskawa. Przeciętny wskaźnik bonitacji gleb na użytkach rolnych gminy wynosi 0,52. Większość gleb odznacza się wysoką kwasowością i wymaga wapnowania (około 60% użytków rolnych). Ich zasobność w przyswajalne dla roślin składniki pokarmowe, zwłaszcza w potas i magnez jest niska. Gleby na ogół nie wymagają nowych melioracji i są wolne od zanieczyszczeń metalami ciężkimi i siarką.

Agroklimat i rzeźba terenu są korzystne dla produkcji rolniczej, ale całość warunków przyrodniczych jest stosunkowo mało korzystna. Znaczna jest zasobność obszaru gminy w wody powierzchniowe, głównie rzeki i strumienie. Dużą powierzchnię gminy zajmuje obszar najwyższej ochrony (ONO) wyznaczony zasięgiem głównego zbiornika wód podziemnych (GZWP) oznaczony w atlasie opracowanym przez A. Kleczkowskiego w 1988 r. numerem 121. Jest to zbiornik czwartorzędowy, łatwo dostępny i zasobny, zasilany przez wody powierzchniowe i opady atmosferyczne. Czystość wód w głębszych czwartorzędowych według badań wykonanych na terenach zabudowanych oceniono jako średniej jakości - na co mają wpływ azotyny, azotany i potas pochodzące ze spływów powierzchniowych z terenów użytkowanych rolniczo a także znaczna zawartość żelaza w wodzie. Jedynie poziomy użytkowe w starszych utworach od czwartorzędu są dobrze izolowane i nie zagrażają im zasadniczo zanieczyszczenia z powierzchni.

2. Środowisko przyrodnicze

Położenie

Gmina Czersk leży na Pojezierzu Południowopomorskim w regionie Borów Tucholskich oraz w południowo-zachodniej części Równiny Charzykowskiej. Gmina zajmuje skrajne południowe położenie w obszarze województwa pomorskiego.

Współrzędne geograficzne gminy Czersk wynoszą od 53°56' do 53°41' N oraz 17°40' do 18°10' E. Kształt gminy jest wydłużony z SW na NE.

Północna granica gminy na znacznej długości ciągnie się wśród lasów, a na odcinku między miejscowościami Mniszek-Bielawy granicę stanowi rzeka Niechwaszcz. Granica wschodnia początkowo jest sztuczna, a następnie po przecięciu rzeki Wdy ciągnie się wzdłuż jej prawobrzeżnego dopływu, który płynie skrajem lasu. Granica południowa wyznaczona jest sztucznie wśród lasów, tylko na niewielkim odcinku jest granicą naturalną, którą stanowi Czerska Struga. Zachodnia granica opiera się o brzegi jez. Śpiewnik, a następnie przebiega sztucznie przez tereny leśne.

Budowa geologiczna

W przeszłości geologicznej obszar gminy Czersk podlegał licznym przemianom. Gmina leży w jednostce geologicznej zwanej niecką brzezną. Z SE na NW, na linii Szczecinek - Bydgoszcz - Toruń - Włocławek - Łowicz przebiega przełom tektoniczny (zwany bruzdą

środkowoeuropejską) rozdzielający platformę prekambryjską. Na zachód od linii tektonicznej skały prekambryjskie zapadają się na głębokość 10000 m, a po stronie wschodniej, gdzie leży gmina Czersk, podłoże prekambryjskie leży wyżej i sięga 6000 m, ku wschodowi podnosi się do 5000 m.

Najbardziej wykształcone formy makro- i mikrorzeźby na terenie gminy pochodzą z epoki trzecio- i czwartorzędu.

Utwory trzeciorzędowe, a przede wszystkim mioceny, występujące na obszarze gminy Czersk, zalegają płasko pod utworami wodnolodowcowymi na głębokości 80-90-100 m. Między miejscowościami Męcikał i Czersk miocen leży na głębokości 50 m n.p.m. i opada w kierunku północno-wschodnim, na osi Łąg - Karsin - Wiele leży na głębokości 25 m n.p.m.

Współczesny obraz ukształtowania powierzchni terenu gminy Czersk jest wynikiem ostatniego zlodowacenia zwanego bałtyckim i jego stadiów: poznańskiego i pomorskiego, które miały miejsce w epoce czwartorzędu. Utwory lodowcowe wykształcone są w postaci piasków i glin zwałowych, które pokrywają piaski sandrowe o różnej grubości 2-3-5-10 i więcej metrów. Miejscami utwory lodowcowe wystają spod piasków akumulacji wodnolodowcowej, np. w okolicach Będźmierowic, Łęga, Łubnej, Czerska i Złotowa.

Zagłębienia i rynny jeziorne powstały po stopieniu się brył martwego lodu przykrytego piaskami wodnolodowcowymi. Utwory najmłodsze - holoceny zalegają głównie w obniżeniach wytopiskowych, rynnach i dolinach rzek, w postaci piasków i mad rzecznych oraz torfów o miąższości kilku metrów.

Rzeźba

Obszar gminy Czersk usytuowany jest na południe od pasa wzgórz pojezierzy, na wysokości od 107 m n.p.m. do 155,3 m n.p.m. Deniwelacje terenu wahają się od 2,5 do 25 m. Obszar zajmują równiny sandrowe, na ich tle rysują się wzniesienia w postaci pagórków i wzgórz różnego pochodzenia lub występują formy wklęsłe - zagłębienia wytopiskowe, rynny i doliny rzeczne. Środkowa i północna część opisywanego terenu ma najbardziej urozmaiconą rzeźbę, osiąga największe kulminacje w okolicach wsi: Gutowiec - 155,3 m n.p.m., Malachin - 137,6 m n.p.m., Mokre - 136,4 m n.p.m., Odry - 150,4 m n.p.m., Będźmierowice - 139,9 m n.p.m., Łysa Góra osiąga wysokość 140,3 m n.p.m. Wzniesienia ciągną się z południowego zachodu na północny wschód. Teren obniża się ku północnemu-zachodowi, zgodnie z kierunkiem odpływu wód Brdy oraz w kierunku wschodnim do doliny Wdy, osiągając wysokość poniżej 120 m n.p.m. Na urozmaicenie rzeźby powierzchni sandrowych wpływają liczne zagłębienia po martwym lodzie, formy erozyjne i rynny wypełnione torfami. Obniżenia wytopiskowe o nieregularnych kształtach zajmują znaczne powierzchnie w okolicach miejscowości: Kwieki, Łąg, Łąg Kolonia, Łąg Lipki, Łubna, Malachin, Mokre, Złotowo, Czersk. Obniżenia te usytuowane są między wzniesieniami. Rynny są formami podłużnymi, głęboko wcięty w sander, mają na ogół strome zbocza, do 30° nachylenia i wypełnione są jeziorami. Należy do nich rynna jeziora Wieckiego, Skrzynki, Ostrowite, Świdno. Rynny mają przeważnie kierunek północno-południowy. Formy erozyjne tworzą wąskie doliny, głęboko wcięte w sander i są wykorzystywane przez większe lub mniejsze cieki wodne lub jeziora przepływowe. Do największych form erozyjnych należy dolina Brdy, która wcina się w sander na głębokość 5-10 m, zbocza doliny są strome. Północna część obszaru jest przecięta głęboką do 10 m, o stromych zboczach, doliną Wdy. Mniejsze doliny erozyjne wykorzystuje również lewobrzeżny dopływ Brdy - Czerska Struga i rzeka Niechwaszcz.

Wody powierzchniowe i podziemne

Gmina Czersk leży w dorzeczu Wisły. Wschodnia i północno-wschodnia część gminy należy do dorzecza drugiego stopnia rzeki Wdy, zaś centralna i zachodnia w dorzeczu drugiego stopnia rzeki Brdy, a część terenów obejmuje zlewnie III rzędu: Wielkiego Kanału Brdy, Raciąskiej Strugi (z Suską Strugą), Czerskiej Strugi (z Klaskawską Strugą) i Niechwaszcza.

Wda ma swoje źródło w Pojezierzu Kaszubskim, charakteryzuje się dużym spadkiem, jej długość wynosi 168 km, powierzchnia zlewni 2318 km², średni przepływ 17 m³/sek. Obszar gminy odwadniany jest głównie przez rzekę Brdę i jej dopływ Czerską Strugę. Brda wypływa z jez. Smołowskiego, jej długość wynosi 217 km, powierzchnia zlewni 4588 km², średni przepływ 31 m³/sek.

Przez obszar gminy przepływają cztery rzeki (Brda, jej dopływ Czerska Struga, Wda i jej dopływ Niechwaszcz), oraz kanały nawadniające (Wielki Kanał Brdy, Kanał Wdy, Kanał Niechwaszcz) z siecią rowów nawadniających (o łącznej długości ok. 340 km).

Różnice poziomu rzek w stosunku do otaczającego terenu: Brda 12 ÷ 19 m, Wda 10 ÷ 12 m, Niechwaszcz 7 ÷ 8 m.

Na obszarze gminy występują jeziora typu morenowego i wytopiskowego. Jeziora na obszarze gminy są małe, do największych należą jeziora: Wieckie (40 ha, średnia głębokość 2,9 m, pojemność 1177 tys. m³), Ostrowite (40 ha, pojemność 1591 tys. m³) i Świdno (18,5 ha). Pozostałe jeziora w gminie nie zajmują dużych powierzchni, często położone są wśród lasów, w mniej lub bardziej zabagnionych zagłębieniach. Jeziora nazwane o powierzchni powyżej 1 ha: Mętne (13,5 ha), Skrzynki Małe (10,3 ha, średnia głębokość 3,2 m, pojemność 328 tys. m³), Niedźwiadki (8 ha), Trzebomierz (7,2 ha), Białe Błoto (6,2 ha).

Stawy hodowlane, w północnej części gminy zajmują 24 ha. Wszystkie zbiorniki wodne naturalne i sztuczne na obszarze gminy (19) zajmują powierzchnię 309 ha.

Do największych sztucznych zbiorników należy zbiornik retencyjny w Myłofie (120,0 ha) wybudowany w latach 1846÷48, z zaporą o wysokości spiętrzenia 10 m, związany z systemem rowów nawadniających tzw. Łąki Czerskie, z Wielkim Kanałem Brdy.

Wody podziemne gminy zalegają w utworach sandrowych, a ich zasoby i wydajność uzależnione są od grubości warstwy wodonośnej i ilości opadów. Głębokość poziomu wodonośnego waha się od 2 do 5 m p.p.t. i jest powiązana z poziomem wody w jeziorach i rzekach przepływających przez sandr.

W dolinach i obniżeniach woda zalega płycej, od 0 do 1,5 m, w obrębie krawędzi występują wysięki wód. Wody występujące płytko mogą być zanieczyszczone chemicznie i bakteriologicznie.

Typy krajobrazu

Na obszarze gminy dominującym typem krajobrazu jest krajobraz glacialny płaski odmiany piaszczystej poprzecinany obniżeniami dolin rzecznych i glacialny falisty odmiany organiczno-mineralnej (wytopiskowy mineralno-organiczny). Ponadto występuje glacialny falisty odmiany piaszczystej (w rejonie wsi Pustki).

Od wschodnich granic gminy występuje krajobraz obniżeń i dolin rzecznych (rejon Wojtala), oraz glacialny falisty odmiany piaszczystej (rejon Odry), w kierunku południowo-wschodnim przechodzący w krajobraz obniżeń z osadami organicznymi (Pustki), następnie krajobraz glacialny falisty odmiany organiczno-mineralnej (wytopiskowy mineralno-organiczny).

(bezleśny obszar, zwany Wyspą Czerską, sięgający od wschodnich granic gminy do granic miasta Czersk, od południa ograniczony ścianą kompleksu lasów w rejonie Klaskawy), na południu krajobraz obniżeń z osadami organicznymi z przewagą gleb torfowych (rejon wsi Klaskawa i Kęsza), centralną i zachodnią część gminy charakteryzuje krajobraz glacialny płaski odmiany piaszczystej (obejmuje niezabudowane tereny miasta Czersk, sołectwa Krzyż, Gutowiec, Rytel, Zapędowo), w południowo-zachodniej części gminy (rejon w pobliżu jeziora Suszek - poza granicami gminy) występuje krajobraz obniżeń z osadami organicznymi. Poza obszarami Czerska i Rytla antropopresja krajobrazu oceniana jest jako nieznaczna.

Klimat

Według regionalizacji R. Gumińskiego gmina Czersk należy do klimatycznej dzielnicy pomorskiej i jest pod wpływem atlantyckich mas powietrza.

Gmina Czersk znajduje się na obszarze określonym jako chłodny. Panujące tu warunki klimatyczne pozwalają na określenie panującego tu bioklimatu jako „dosyć silnie pobudzającego”. Takie cechy klimatu odczuwalnego preferują obszar gminy do aktywnych form turystyki, co jest zgodne z walorami jego środowiska i krajobrazu.

Dość charakterystyczna jest długa jesień, dłuższa od wiosny o ok. 10 dni, co można tłumaczyć utratą ciepła na topienie pokrywy lodowej z jezior oraz dłużej zalegającą pokrywą śnieżną. Okres wegetacyjny jest krótki i trwa ok. 205 - 210 dni.

Najbardziej pochmurnym miesiącem jest listopad (21 dni z zachmurzeniem całkowitym lub zbliżonym do całkowitego). Najmniejsze zachmurzenie występuje w miesiącach wrześniu i marcu. Dni z mgłą jest dużo, przy czym koncentrują się one głównie w sąsiedztwie akwenów, podmokłych łąk, bagien itp.

Lokalne warunki klimatyczne w poszczególnych fragmentach gminy są zróżnicowane zarówno pod względem nawietrzania, jak również termiki i wilgotności. Różnice te są szczególnie wyraźne przy wyżowych typach pogody. Przedstawione warunki klimatyczne są zmodyfikowane ukształtowaniem powierzchni, ekspozycją zboczy, głębokością zalegania poziomu wód gruntowych oraz lesistością terenu.

Większą część powierzchni gminy Czersk zajmują lasy, które łagodzą amplitudy temperatur, zmniejszają prędkość wiatru i wzbogacają powietrze w substancje lotne, korzystne dla zdrowia człowieka.

Wyraźnie niekorzystne warunki klimatu lokalnego występują na polach śródleśnych oraz w zagłębieniach i terenach podmokłych, gdzie tworzą się mgły i występują inwersje termiczne (a więc nad ranem i nocą jest tu chłodniej), dłużej trwają i częściej występują przymrozki. Warunki klimatu lokalnego są najbardziej zróżnicowane w bezleśnej części obszaru, o urozmaiconej rzeźbie, ze zboczami o różnej wystawie i nachyleniu, jednak na ogół przeważa tu korzystny klimat lokalny.

Temperatura

Roczne temperatury wynoszą 6,5 - 7,0 °C. Lato jest dość chłodne i krótkie, trwa bowiem średnio 60 - 80 dni, natomiast zima jest stosunkowo długa i trwa 90 dni. Dni z temperaturą minimalną niższą od 0 °C (tzw. dni chłodnych) jest tu średnio 123, dni mroźnych (temp. maksymalna poniżej 0 °C) jest 44, dni b. mroźnych (temp. maksymalna niższa lub równa –

10 °C) jest ok. 2 dni w roku. Dni gorących (temp. maksymalna równa lub większa od 25°C) jest tu średnio 22 w roku.

Obszar gminy Czersk należy do chłodniejszych rejonów Polski. Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 6,9 °C.

Opady

Opady roczne wzrastają w kierunku północno-zachodnim od ok. 525 mm w rejonie Tucholi, poprzez ok. 600-650 mm. Maksimum opadów występuje w miesiącach letnich (VII - VIII), i zimowych (XII - I) minimum natomiast występuje wiosną (III - IV) i jesienią. W okresie wegetacyjnym (IV - IX) średni opad wynosi ok. 320 - 380 mm.

Wiatry

Zdecydowaną przewagę mają wiatry z zachodniego wycinka horyzontu, a więc pd.- zach., zachodnie i pn. - zach.

Szata roślinna. Lasy.

Obszar gminy Czersk leży w krainie (wyróżnionej przez Czubińskiego) lasów mieszanych i sosnowych z udziałem buka. Kraina ta rozpościera się na południowym skłonie Pomorza, poza wałem pomorskim moreny czołowej. Jest ona usłana licznymi polami sandrów oraz poprzepłatana różnej wielkości wyspami i półwyspami moreny dennej. Te ostatnie są potencjalnymi siedliskami lasów mieszanych liściastych a niekiedy buczyn.

Obszary leśne będące częścią występujących na obszarze gminy parków krajobrazowych, wchodzi w skład wyróżnionej przez Mroczkiewicza Wielkopolsko- Pomorskiej krainy lasoborów świeżych z domieszką dębu, buka i jodły.

Do kurczenia się szaty leśnej omawianego tu obszaru przyczyniło się osadnictwo (a w szczególności przemysł tartaczny i drzewny, produkcja potażu i smoły, wypalanie węgla) oraz wojny, w szczególności zaś rabunkowa gospodarka prowadzona tu przez Prusaków po pierwszym rozbiórze Polski (1772 r.). Dopiero na przełomie XIX i XX wieku zaczęto na wielką skalę zalesianie nieużytków.

Duża lesistość gminy, wynosząca ok. 64%, podnosi w ogromnej mierze jej walory krajobrazowe i rekreacyjne, mimo iż są to głównie drzewostany sosnowe pochodzące z nasadzeń, przeważnie lasy w średnich klasach wieku.

Bór świeży towarzyszy zwykle akwenom bądź występuje wyspowo wewnątrz borów suchych, które stanowią też zwykle zalesienia słabych gruntów porolnych. Bór mieszany świeży tworzą drzewostany sosnowe z domieszką iglastych. Średnio na obszarze gminy w określonych nadleśnictwach i obrębach udział ważniejszych typów siedliskowych kształtuje się następująco: bór świeży ok. 48%, bór suchy ok. 40%, bór mieszany świeży ok. 4,6%, las mieszany ok. 3,7%, las świeży 1-2%. Pozostałe typy siedliskowe, a więc bór wilgotny, bór bagienny, bór mieszany wilgotny i ols jesionowy - zajmują średnio od 0,6 do 0,2% powierzchni leśnych.

Gospodarka leśna

Lasy zajmują 64,1 % powierzchni gminy. Przeciętny wiek drzewostanu wynosi 54 lata. 87,5% powierzchni lasów jest własnością Skarbu Państwa. Średnia zasobność na ha lasu wynosi 161 m³. Dominującym gatunkiem jest sosna (*Pinus sylvestris*).

Przeważającym typem lasu jest suboceaniczny bór świeży. Mniejsze obszary zajmuje śródładowy bór suchy i subborealny bór mieszany. Prawie nie występują grądy - zbiorowiska leśne terenów umiarkowanie wilgotnych z przewagą drzew liściastych. Rzadkością są łągi olszowe i jesionowo-olszowe.

Charakterystycznym zbiorowiskiem leśnym dla Borów Tucholskich jest bór bagienny (*Vaccinio uliginosi-Pinetum* Kleist 1929) występujący na niewielkich terenach o wysokim poziomie wód, w bezodpływowych obniżeniach i wokół jezior otoczonych ubogimi drzewostanami sosnowymi.

Obszar leśny gminy uznawany jest za stosunkowo bezpieczny - położony poza znacznymi źródłami zagrożeń antropogenicznych, zaliczany do obszarów o stosunkowo dużej naturalności wielkoprzestrzennych struktur przyrodniczych. Obszar o łącznej powierzchni 129,22 ha w sołectwie Odry, podlegający Nadleśnictwu Kaliska w sąsiedztwie granicy z gminą Kaliska, obejmuje drzewostany uszkodzone przez przemysł.

Nadleśnictwo **Czersk** obejmuje wsie: Odry, Olszyny, Klonia, Wieck, Mokre, Gotelp, Malachin, Łubna, Złotowo, Krzyż, Kamienna Góra, Kwieki, Łąg Kolonia, Bielawy.

Nadleśnictwo **Rytel** obejmuje wsie: Rytel i Zapędowo.

Nadleśnictwo **Woziwoda** obejmuje wsie: Łąg, Łąg Lipki, Ostrowite, Klaskawa, Łukowo, Będźmierowice,

Nadleśnictwo **Kaliska** obejmuje część wsi: Wojtał, Wieck, Zawada, Nowe Prusy.

3. Turystyka

Mnogość lasów, rzek, jezior, czyste powietrze, bogate w runo lasy i niepowtarzalne krajobrazy sprawiają, że teren gminy Czersk jest bardzo atrakcyjny pod względem turystycznym.

Szlaki turystyczne

a) Szlaki wodne

Brda, Kanał Brdy i Wda (Czarna Woda)

Przez gminę Czersk przepływają dwie rzeki (Brda i Wda) oraz Wielki Kanał Brdy, na których organizowane są spływy kajakowe. Odcinki szlaków wodnych przebiegających przez gminę Czersk nie wyróżniają się (poza Kręgami Kamiennymi w Odrach) szczególnymi miejscami pod względem zabytkowym. Natomiast krajobrazowo odcinki te są niezwykle atrakcyjne dla turystów. Szybkość nurtu rzek pozwala na organizację zimowych spływów kajakowych na Brdzie i Wdzie. Brda jest rzeką dosyć dobrze zagospodarowaną pod względem turystycznym, czego nie można powiedzieć niestety o Wdzie (jednak powstał już projekt turystycznego zagospodarowania rzeki Wdy).

b) Szlaki piesze

Przez teren gminy prowadzi pięć szlaków pieszych, z których dwa (żółty „Kasztelański” i zielony „Wielki Kanał Brdy”) ma początek w Rytle, pozostałe zaczynają się i kończą na terenie innych gmin.

„Wielki Kanał Brdy” - zielony

„Brdy” - niebieski

„Kręgów Kamiennych” - zielony

„Partyzantów AK” - niebieski długości ok. 100 km
„Kasztelański” - żółty

Walory krajoznawcze i obsługa turystyki

Szczególnie interesującymi miejscami na terenie gminy Czersk są rezerwat archeologiczno-przyrodniczy „Kręgi Kamienne” w Odrach, a także akwedukt Wielkiego Kanału Brdy w pobliżu wsi Fojutowo nieopodal Legbąda (gmina Tuchola).

Miejscowości wypoczynkowe

CZERSK

Pierwsza pisemna wzmianka pochodzi z roku 1330. Najstarsze dzieje wiążą się z rozwojem osadnictwa po zagarnięciu Pomorza Gdańskiego przez Krzyżaków w 1309 roku i utworzeniu komturstwa w Tucholi. W owych czasach Czersk był wsią, w której funkcjonowały: młyn, karczma, smolarnie i barcie. W latach II Rzeczypospolitej miasto rozwinęło się w największy w powiecie chojnickim ośrodek przemysłowy. Tak duży ośrodek handlowo-przemysłowy, o ciągle zwiększającej się liczbie ludności, mógł ubiegać się o prawa miejskie. 1 lipca 1926 roku na mocy rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów Czersk stał się miastem.

Dzisiejszy Czersk to miasto, które zamieszkuje 9.585 mieszkańców, oferujące turystom możliwość wypoczynku zarówno w mieście jak i okolicznych miejscowościach.

W Czersku zatrzymać się można w hotelu „Roal” dysponującym dziesięcioma dwuosobowymi pokojami i apartamentem oraz w hotelu „U Platy”.

Przebywając w Czersku zwiedzić można neogotycki kościół pod wezwaniem św. Marii Magdaleny zbudowany w latach 1910 – 1913. Wnętrze kościoła wyposażone jest w stylach: neoromańskim (krokielnica), gotyckim (kielich z końca XV wieku), renesansowym (wielki ołtarz św. Trójcy w 1611 roku ufundowany przez opata pelplińskiego Feliksa Kosa dla tamtejszego kościoła cystersów, 1845 r. przeniesiony do Czerska z obrazami malowanymi przez Hermana Hana w 1911 r. powiększony przez dodanie bocznych skrzydeł, w tym samym stylu kielich z 1648 r.), barokowym (trzy ołtarze boczne oraz dwa kielichy) i rokokowym (ołtarz św. Krzyża z 1776 r. wykonany przez artystów francuskich w Warszawie oraz chrzcielnica z ok. 1766 r.). Polichromię wykonał prof. Zinemann z Frankfurtu nad Menem.

Osoby uprawiające sport mogą skorzystać z stadionu miejskiego i kortu tenisowego. W sezonie letnim na stadionie poza imprezami sportowymi odbywają się też imprezy kulturalno-rekreacyjne.

Drugim dużym obiektem sportowym jest hala sportowa w której organizowane są min. mecze i koncerty. W przerwach imprez można wypić coś chłodnego w kawiarence widokowej. Ponadto ten nowoczesny klimatyzowany obiekt dysponuje sprzętem sportowym, bezpieczną nawierzchnią drewnianą, umożliwiającą grę w piłkę ręczną, siatkówkę, koszykówkę, posiada też salę do ćwiczeń rehabilitacyjnych.

Czersk jest też lokalnym centrum handlowo – usługowym i gastronomicznym przyciągającym mieszkańców okolicznych miejscowości oraz przyjezdnych.

RYTEL

Rytel to największa po Czersku miejscowość w gminie licząca 2000 mieszkańców, położona przy drodze krajowej nr 22, 14 km na zachód od Czerska, z dogodnymi połączeniami PKP i PKS. Nazwa miejscowości pochodzi od nazwiska Marcina Retila, który w 1430 r. otrzymał przywilej na karczmę przy "trakcie gdańskim", w miejscu przeprawy przez Brdę. Dzięki malowniczym okolicom: Brdzie i Wielkiemu Kanałowi Brdy Rytel stanowi doskonały punkt etapowy spływów kajakowych. Warto tutaj zobaczyć neobarokowy kościół pod wezwaniem Najświętszej Marii Panny Królowej Różańca Świętego zbudowany w latach 1909 – 1911 w miejscu poprzedniej kaplicy. Przy głównej drodze naprzeciwko kościoła w kawiarni "Kaprysta" funkcjonuje punkt informacji turystycznej.

Miłośnicy sportów hippicznych mogą skorzystać z usług prywatnej stadniny i szkoły jazdy konnej (nauka jazdy z instruktorem, przejażdżki w terenie i rajdy konne). Organizowane są również obozy młodzieżowe. W Rytle zatrzymać się można w kwaterach prywatnych oferujących zarówno same noclegi, jak i pokoje z łazienką i wyżywieniem. Uczestnikom spływów kajakowych, ale i nie tylko, służy pole namiotowe na ok. 100 miejsc zlokalizowane nad Wielkim Kanałem Brdy. Wodniacy mogą wypożyczyć kajaki min. przy polu namiotowym, w Ośrodku Kultury. Miejscowość ta posiada bogate zaplecze w postaci bazy gastronomicznej: kawiarnia, restauracja, bary. W sezonie letnim organizowane są przez miejscowy Ośrodek Kultury liczne imprezy turystyczno-kulturalne. Ośrodek udostępnia turystom salę komputerową, zbiory swojej biblioteki. Do dyspozycji turysty jest sala sportowa przy szkole. Okoliczne lasy obfitują w grzyby i jagody. Turysta spragniony kontaktu z naturą znajdzie w Rytle doskonałe warunki do wypoczynku.

W odległości 3 km na poł.- zach. od Rytle ma swoją siedzibę Stacja Przyrodnicza Uniwersytetu Łódzkiego, gdzie nad jeziorem Suszek utworzona została trasa wycieczki przyrodniczej, zapoznająca turystę z hydrofauną siedlisk słodkowodnych. Przy jeziorze Spierewnik turysta może zatrzymać się na położonym w pobliżu polu namiotowym. Niedaleko Rytle znajduje się też rezerwat torfowiskowy „Mętne” chroniący torfowisko i jego roślinność, a w szczególności brzozę niską (zabytek tundry polodowcowej) - najobfitsze stanowisko tego gatunku na Pomorzu.

ZAPORA-MYŁOŁ

Jezioro Zapora to największy zbiornik wodny w gminie, powstały po spiętrzeniu wód Brdy poprzez zaporę z malowniczym przepustem wodnym w formie schodów. Czyste wody Brdy wykorzystywane są do hodowli pstrąga tęczowego. Największy tego typu zakład znajduje się w Myłofie. Potrawy z pstrąga są jednymi z najatrakcyjniejszych dań w tutejszych obiektach gastronomicznych.

OSTROWITE

Atrakcyjną miejscowością letniskową na terenie gminy jest Ostrowite. Ze względu na bliską odległość od miasta (6 km) jest miejscem weekendowego wypoczynku okolicznych mieszkańców. Nad jeziorem, na terenach stanowiących własność gminy, zlokalizowany jest autocamping na 30 wydzielonych stanowisk dla przyczep campingowych z polem namiotowym

na 300 miejsc. Znajduje się tutaj również budynek handlowo-sanitarny mieszczący sanitariaty, natryski, pralnię i bar. W sezonie letnim czynne jest kąpielisko strzeżone z pomostem. Teren autocampingu stwarza dogodne warunki do wypoczynku.

Entuzjastom żeglarstwa służy oddana do użytku w 1998 r. stanica wodna. Jednostki pływające stanowią nie tylko bazę szkoleniową Uczniowskich Klubów Sportowych z miejskich szkół, ale wypożyczane są również turystom. Na wyposażeniu stacji są różnej klasy łódki żaglowe, kajaki i deski surfingowe.

Jezioro Ostrowite jest regularnie zarybiane (karp, węgorz, lin, szczupak). W zezwolenie na połów można zaopatrzyć się w Urzędzie Miejskim w Czersku.

Noclegi oferują także kwatery prywatne i gospodarstwo agroturystyczne. Oprócz wypoczynku i obcowania z otaczającą przyrodą, turystom uprzyjemniają pobyt organizowane przez Ośrodek Kultury w Czersku różnego rodzaju imprezy plenerowe.

USTRONIE

Miłośnicy koni mogą skorzystać z usług stadniny położonej w miejscowości Ustronie (3km od Czerska w stronę Ostrowitego). Gospodarstwo to specjalizujące się w hodowli koni oferuje turystom jazdę konną, przejażdżki bryczką, wypożyczenie rowerów. Ponadto turysta może się tutaj zatrzymać w jednym z dziesięciu dwuosobowych pokoi. Do dyspozycji gości jest też kawiarenka czynna całą dobę.

W pobliskim rezerwacie „Ustronie”, o powierzchni 10 ha chroniony jest las mieszany o charakterze naturalnym w Borach Tucholskich z okazami brekinii, natomiast w rezerwacie „Cisy nad Czerską Strugą” podziwiać można stanowisko cisa.

ODRY

Wieś licząca 420 mieszkańców, położona 14 km na północ od Czerska. Pierwsza wzmianka o Odrach w historii pisanej pojawiła się w 1352 r., kiedy to komtur tucholski Konrad Sullenkop (w niektórych źródłach Konrad von Volcup) nadał dobra ziemskie miejscowej szlachcie.

Warto tutaj odwiedzić Kościół pod wezwaniem Wniebowzięcia NP. Marii w Odrach zbudowany w latach 1931 - 1933 z wysoką wieżą. We wnętrzu godne uwagi są: gotycka rzeźba Chrystusa Zmartwychwstałego z lat 1420 - 1430, barokowa puszka z 1686 r., 4 barokowe lichtarze cynowe z XVIII w., niebieski ornat z XVIII w. wykonany z tkaniny broszowej o motywach kwiatowych.

Obok wsi znajduje się rezerwat "Kręgi Kamienne" - znany przede wszystkim jako cmentarzysko kurhanowe. Rezerwat został utworzony w 1958 r., znajduje się na terenie Nadleśnictwa Czersk. Rezerwat ten jest unikalnym obiektem archeologicznym i przyrodniczym w skali europejskiej. Jego obszar wynosi około 16 ha. Wewnątrz ogrodzenia pośród rzadkiego sosnowego lasu znajduje się 10 całych i 2 fragmenty kręgów kamiennych, z których najmniejszy posiada średnicę 15 m, a największy 33 m, na obwodnicy kręgów ustawione są kamienie, wystające od 20 do 70 cm ponad powierzchnię ziemi. Oprócz kręgów znajduje się w rezerwacie ponad 20 kurhanów o średnicy od 8 do 12 m i wysokości od 0,5 do 2 m. Obficie porastające teren kręgów wrzosy, mchy i porosty kryją liczne niespodzianki archeologiczne. Po wielu badaniach

uznano, że obiekt ten jest cmentarzyskiem Gotów, a kurhany i kręgi grobami, czas ich powstania szacuje się na 1 i 2 w n.e. W kręgach znaleziono ozdoby i naczynia okresu rzymskiego. Kręgi stanowią ciekawy przedmiot badań: historycznych, archeologicznych, przyrodniczych, kulturowych, kosmologicznych.

Poza tym chroni się tutaj kilkadziesiąt gatunków porostów naskalnych, które występowały we wczesnej epoce polodowcowej.

W Odrach czynna jest wystawa archeologiczno-przyrodnicza jako stała ekspozycja Muzeum Historyczno - Etnograficznego w Chojnicach. Na wystawie prezentowane są eksponaty związane z wykopaliskami w rezerwacie „Kręgi Kamienne” oraz fauna Borów Tucholskich.

W Odrach turysta zatrzymać się może w miejscowym gospodarstwie agroturystycznym oferującym nocleg i wyżywienie.

WOJTAL

Atrakcyjne położenie nad rzeką Wdą predysponuje teren do zagospodarowania turystycznego. Czyste wody Wdy wykorzystywane są do hodowli pstrąga, którego można nabyć w mającym tutaj swoją siedzibę Zakładzie Hodowli Pstrąga oraz w prywatnym gospodarstwie rybackim.

WIECK

Dla entuzjastów wędkowania niezwykle atrakcyjnym miejscem jest jezioro Wieckie, a dla turystów sama miejscowość Wieck. Można tam korzystać z plaży i niestrzeżonego kąpieliska. Tu również znajduje się duży zakład hodowli pstrąga. Położenie z dala od głównych ciągów komunikacyjnych zarówno wsi Wieck jak i Wojtal stanowi poważne utrudnienie dla turystów w dotarciu do tych miejscowości. Aby zapewnić należyte wykorzystanie naturalnych walorów turystycznych tego terenu konieczne jest stworzenie możliwości łatwego dojazdu utwardzoną drogą, zarówno samochodami osobowymi jak i komunikacją PKS.

FOJUTOWO

Do atrakcji turystycznych należy także leżący na granicy gminy akwedukt we wsi Fojutowo będący skrzyżowaniem dwóch cieków wodnych: Czerskiej Strugi i Wielkiego Kanału Brdy. Jest to najdłuższa (75m) i najmaszywniejsza tego rodzaju budowla w Polsce. W 2002 roku akwedukt został wyremontowany. 5 km od akweduktu w położonej wśród lasów małej wsi BAGNA turysta może zatrzymać się w gospodarstwie agroturystycznym zapewniającym zakwaterowanie i całodzienne wyżywienie.

MALACHIN

Miejscowość położona niedaleko Czerska, 3 km na północ. Położone tutaj gospodarstwo agroturystyczne poza wyżywieniem i noclegiem zapewnia swoim gościom atrakcje w postaci wycieczek.

Kierunki rozwoju turystyki

Biorąc pod uwagę współczesne pojęcie turystyki jako produktu, analizując potencjał wypoczynkowy obszaru gminy wyróżniono dwa główne obszary zasobne w atrakcyjne oferty przyrodniczo-krajobrazowe:

- 1) obszar obejmujący część Tucholskiego Parku Krajobrazowego w granicach gminy wraz z jego otuliną i z Chojnicko-Tucholskim Obszarem Chronionego Krajobrazu Borów Tucholskich – z centrum we wsi Rytel,
- 2) obszar w dolinie rzeki Wdy i sąsiednich cieków i jezior w północno-wschodniej części gminy z geometrycznym centrum we wsi Wojtal.

Charakterystyka ww. obszarów:

- 1) obszar związany z doliną rzeki Brdy i dużymi kompleksami leśnymi poprzecinanymi malowniczymi terenami łąk o urozmaiconej rzeźbie terenu wzdłuż rzeki, o glebach niskiej wartości dla gospodarki rolnej, baza obsługi turystyki skumulowana we wsi Rytel, z większymi zespołami zabudowy rekreacyjnej we wsiach Rytel, Zapora-Myłof, przecięty centralnie na osi wschód - zachód trasami drogi krajowej nr 22 i linii kolejowej znaczenia regionalnego, znaczne obszary leśne ograniczają penetrację turystyczną na obszary enklaw śródleśnych, ale i one stają się przedmiotem zainteresowania w zakresie budownictwa letniskowego, co jest ograniczone znacznie działalnością służb Tucholskiego Parku Krajobrazowego;
- 2) obszar położony z dala od głównych tras komunikacyjnych, przecięcie linią kolejową Bydgoszcz - Kościerzyna - Gdynia z przystankami w Wojtalu i w Szalamajach, powiązania komunikacją kołową od strony północnej z obszarem jezior w rejonie Wdzydz i Konarzyn sprzyja rozwojowi funkcji rekreacyjnej służącej głównie mieszkańcom większych miast, malowniczy krajobraz z przewagą lasów z wijącymi się ciekami wodnymi rzek Wdy i Niechwaszcz, ze znacznymi różnicami wysokości, czystym powietrzem, z dala od aglomeracji industrialnych, z zamierającą gospodarką rolną, którą zastępują jedynie pensjonaty i indywidualna zabudowa letniskowa.

Pod względem krajoznawczym na obszarze gminy do szczególnych miejsc, których wartość sprzyja rozwojowi turystyki kwalifikowanej należy zaliczyć głównie doliny rzek przecinające duże kompleksy leśne, rezerваты przyrodnicze i archeologiczny. Zasadniczymi walorami sprzyjającymi rozwojowi aktywnych (kwalifikowanych) form turystyki są wody powierzchniowe a szczególnie rzeka Brda wykorzystywana w tym zakresie jako szlak turystyki i rekreacji wodnej - kajakarstwo. Jeziora nie należą do dużych, w związku z tym sporty wodne z żeglarstwem nie rozwinęły się w czytelny sposób. Rozwijającymi się dyscyplinami rekreacji czynnej są: wędkarstwo, rekreacja konna, kajakarstwo.

4. Zagospodarowanie przestrzenne

4.1. Uwarunkowania ochrony środowiska naturalnego

Ochrona przyrody i krajobrazu

Obszar gminy obejmuje część Borów Tucholskich uznanych za najbardziej charakterystyczny obszar dla strefy morenowej fazy pomorskiej.

Istnieją tu zachowane w pełni naturalne i częściowo naturalne ekosystemy w dolinach i bezodpływowych zagłębieniach.

Na obszarze gminy i miasta Czersk objęto prawną ochroną 4 rezerwaty, 35 pomników przyrody, 37 użytków ekologicznych.

Rezerwaty przyrody obejmują tereny o łącznej powierzchni 97 ha:

- 1) „Jezioro Mętne” (53,28 ha) ok. 3,5 km na północ od Rytla, obejmuje Jezioro Mętne z niewielkim terenem wokół - ochrona torfowiska i roślinności torfowiskowej, a także najobfitsze stanowisko brzozy niskiej na Pomorzu (zabytek tundry polodowcowej), występującej na trzęsawiskowym torfowisku przejściowym,
- 2) „Ustronie” (9,64 ha) ok. 5 km na południe od Czerska, teren fragmentu pierwotnego lasu mieszanego - ochrona drzewostanu brekinii, a także sosny, dębu, buka i grabu (ustanowiony Zarządzeniem nr 296 Min. Leśn. i Przem. Drzewn. z 23.07.1958 r. [Mon.Pol. nr 64, poz. 374]);
- 3) „Cisy nad Czerską Strugą” (17,2 ha) ok. 4 km na południe od centrum Czerska w pobliżu drogi nr 237 prowadzącej do Tucholi, teren lasu - ochrona stanowiska cisa - ok. 3200 sztuk z samosiewu i ok. 100 z nasadzeń (ustanowiony Zarządzeniem Min. Leśn. i Przem. Drzewn. z 26.03.1982 r. [Mon.Pol. nr 10, poz. 74]),
- 4) „Kręgi Kamienne” (16,91 ha) ok. 1,5 km na północny zachód od wsi Odry - rezerwat archeologiczno-przyrodniczy, o znaczeniu europejskim. Pod względem przyrodniczym ochronie podlega zespół złożony z około 50 gatunków ciekawych i rzadkich mchów i porostów, zbliżonych swym charakterem do flory pierwotnych moren.

Południowy obszar gminy o powierzchni 10590 ha stanowi część (28,63%) Tucholskiego Parku Krajobrazowego ze strefą ochronną o powierzchni 3330 ha (20,88%).

Obszar położony na północ od granicy strefy ochronnej Parku objęty jest ochroną w ramach Chojnicko-Tucholskiego Obszaru Borów Tucholskich.

Północny Obszar Krajobrazu Chronionego na terenie gminy Czersk obejmuje północno-wschodnią część gminy.

W projekcie planu ochrony Tucholskiego Parku Krajobrazowego proponuje się objąć szczególnymi formami ochrony znaczną liczbę terenów jako „użytki ekologiczne” „wszystkie enklawy śródleśne użytkowane jako łąki i pastwiska, większość małych jezior i zbiorników wodnych różnej genezy, najczęściej ze strefą roślinności wodnej oraz zadrzewień olszowych przy linii brzegowej, wszystkie obszary z wysokim poziomem wód podziemnych typu wytopiskowego, fragmentów rynien subglacialnych, dolin i cieków wodnych, łąk na podłożu mineralnym, głównie pochodzenia antropogennego, zadrzewień i lasów głównie na terenach wysoczyznowych (otulina Parku), z bogatszym siedliskiem i większym udziałem gatunków i fragmentów liściastych,” w tym między innymi bagna na wschód od Rytla, podmokłe tereny w rejonie Gutowca, łąki w dolinie Suskiej Strugi, w rejonie Łukowa, w rejonie Mosnej.

W zakresie wskazań zasad kształtowania zabudowy i zagospodarowania projekt planu ochrony Tucholskiego Parku Krajobazowego przewiduje:

- a) oparcie rozwoju sieci osadniczej na istniejących jednostkach i strukturze przestrzennej;
- b) utrzymanie rozwiniętych jednostek obsługi, m.in. Ryteł i położony przy granicy Parku Czersk;
- c) kształtowanie ośrodków wspierających, m.in. Zapędowo, Gutowiec-Kurkowo;
- d) rozwój obsługi rolnictwa przede wszystkim w miejscowościach położonych w otulinie;
- e) zachowanie i kształtowanie względnie skoncentrowanych jednostek osadniczych;
- f) lokalizacja większych form zainwestowania w bezpośrednim sąsiedztwie wsi i w oparciu o istniejącą sieć drogową;
- g) kształtowanie ośrodków turystyczno-rekreacyjnych w miejscach o najmniejszej konfliktowości i skuteczności obsługi;
- h) zachowanie i uzupełnianie sieci powiązań drogowych (m.in. Ostrowite - Kurcze - Świdno);
- i) zakaz lokalizacji nowych budynków i budowli: na terenach leśnych oraz w odległości mniejszej niż 30 m, na terenach o nachyleniu ponad 10 stopni, wyższych niż dwie kondygnacje i poddasze użytkowe lub 10,5 m, o spadkach dachów poza przedziałem 20-50 stopni;
- j) nakaz wprowadzania zieleni wysokiej opartej na gatunkach rodzimych, zgodnych geograficznie w sąsiedztwie obiektów na terenach rolniczych;
- k) nowe siedliska rolnicze lokalizować w bezpośrednim nawiązaniu do istniejącej zabudowy;
- l) wykluczenie lokalizacji siedlisk zagrodowych o funkcji nierolniczej (działki ponad 1 ha) na terenie Parku i otuliny;
- m) zakaz rozpraszania zabudowy na terenach z tym typem zabudowy;
- n) zakaz budowy obiektów produkcyjnych i usługowych na terenie Parku nie związanych z naturalnymi formami gospodarki (leśnictwo, rolnictwo, rybactwo, rekreacja); po pozytywnej ocenie OOŚ możliwość lokalizacji w otulinie, pod warunkiem, że inwestycja i jej funkcje nie będą konfliktowe w stosunku do wymienionych już form gospodarki.

Zagrożenia środowiska

Do głównych zagrożeń środowiska przyrodniczego na obszarze gminy należą:

- 1) w zakresie zagrożenia zanieczyszczeniem wód powierzchniowych, gruntowych i samych gruntów:
 - a) nieczynne wysypisko śmieci w Czersku przy ul. Łukowskiej (nie spełniające podstawowych norm w zakresie ochrony przed przenikaniem zanieczyszczeń do gruntu),
 - b) oczyszczalnia ścieków w Czersku sprawiająca coraz większe problemy eksploatacyjne (konieczna jest jej modernizacja),
 - c) zrzut wód poprodukcyjnych z zakładów hodowli pstrąga w Zaporze-Myłof, w Myłofie, w Wojtalu i ze stawów karpiovo-pstrągowych w Uroży,
 - d) tereny zabudowane, których nie włączono do systemu kolektorów sanitarnych doprowadzających ścieki do komunalnej oczyszczalni ścieków w Czersku lub w Rytle (nieszczelność zbiorników na ścieki),
 - e) potencjalne zagrożenie dla wód podziemnych z wysypiska odpadów w Nieżurawie (wybudowane w 1994 r. - pow. 6,45 ha, pow. składowania 3,60 ha, pojemność 228 tys. m³, oceniane na 30 lat, uszczelnienie folią z tworzywa sztucznego, na podłożu gliniastym),
 - f) chemiczne środki stosowane do nawożenia upraw rolniczych,
 - g) składowanie obornika na gruncie - brak budowli do przechowywania obornika;

- 2) w zakresie zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego: kotłownie znajdujące się na terenie zakładów produkcyjnych w Czersku (Czerska Fabryka Mebli Klose, Meblostyl, Spółdzielnia Inwalidów „Równość”, Zakłady Przemysłu Drzewnego przy ul. Królowej Jadwigi, piekarnia przy ul. Batorego, Zakład Karny), oraz jednostkowe zakłady na terenach wiejskich (Zakłady Przemysłu Drzewnego w Rytlu), a także budynki mieszkalne ogrzewane węglem itp.

W Czersku działają dwie kotłownie osiedlowe olejowo - gazowe:

1/ o mocy 2,24 MW - ul. Gen. Maczka 6, ogrzewająca 9 budynków mieszkalnych wielorodzinnych i pawilon handlowy,

2/ o mocy 1,44 MW - ul. Przytorowa 5, ogrzewająca 10 budynków mieszkalnych wielorodzinnych,

ich rezerwa obejmuje maksymalnie jeden budynek o ograniczonej kubaturze, ale istnieją możliwości rozbudowy, które bierze się pod uwagę przy planowaniu nowych większych budynków mieszkalnych w centrum Czerska.

Planowana jest modernizacja kotłowni węglowych w budynkach szkół, a także wszystkich pozostałych na olejowo-gazowe. We wszystkich nowobudowanych obiektach na terenie gminy należałoby projektować wyłącznie ogrzewanie oparte na nowoczesnych technologiach, w tym olejowo-gazowe lub elektryczne. Należy upowszechnić systemy ogrzewania ekologicznego w budynkach indywidualnych.

- 3) erozja wietrzna gleb piaszczystych;
- 4) zagrożenia związane z zachwianiem równowagi ekosystemów poprzez błędy w działaniach mających służyć ochronie przyrody - wybranych gatunków flory i fauny, czego przykładem może być problem bobrów, które wprowadzone na wody w obszarze Borów Tucholskich stały się plagą pustoszącą nabrzeżny drzewostan, głównie młode dęby, zmieniającą cyrkulację wód w systemach nawadniających i odprowadzających wody powierzchniowe;
- 5) pośrednio - wprowadzanie zabudowy osadniczej i rekreacyjnej na tereny rolne w sąsiedztwie powierzchniowych cieków i zbiorników wodnych;

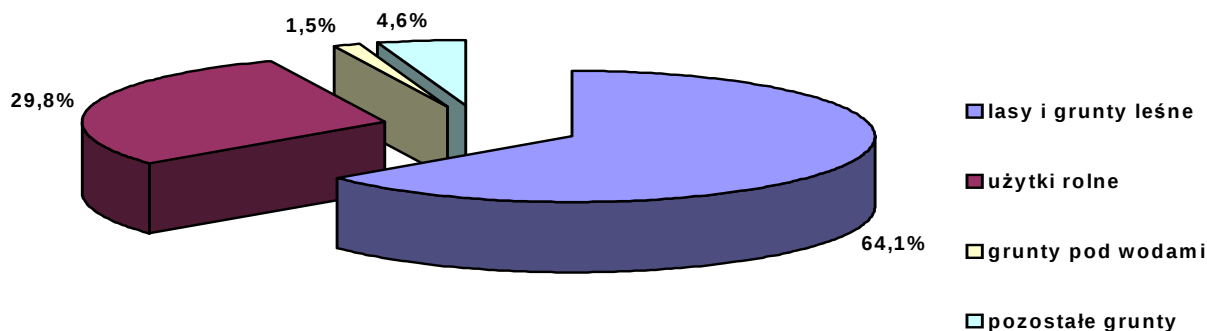
Powierzchnia i użytkowanie terenu

Obszar obejmujący miasto i gminę Czersk został podzielony na miasto Czersk i 17 sołectw, obejmuje 88 miejscowości, w tym miasto Czersk, 50 wsi i 37 pozostałych miejscowości. Użytkowanie gruntów na terenie gminy przedstawia się następująco:

64,1% (24357 ha)	powierzchni zajmują	las i grunty leśne,
29,8% (11337 ha)		użytki rolne,
1,5% (557 ha)		grunty pod wodami,
4,6% (1734 ha)		pozostałe grunty.

Struktura użytkowania gruntów

Możliwości i kierunki rozwoju gminy uzależnione są w znacznym stopniu od obowiązujących planów zagospodarowania przestrzennego gminy oraz Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego. Jego zapisy decydują o możliwości oraz skali realizacji przedsięwzięć na terenie gminy.

Według stanu na dzień 31 grudnia 2003r. według planu zagospodarowania tereny zainwestowane przedstawiały się następująco:

- 741,68 ha - tereny zabudowy mieszkaniowej;
- 221,20 ha - tereny usługowe, rzemieślnicze, przemysłowe;
- 143,45 ha - tereny zabudowy lotniskowej;
- 155,86 ha - tereny publiczne.

4.2. Infrastruktura techniczna

4.2.1. System komunikacji

Czersk (siedziba gminy) jest położona w odległości 107 km od Gdańska (siedziby wojewody i sejmiku samorządowego). Połączenie z Gdańskiem stanowią: droga krajowa nr 22 i droga krajowa nr 1/E-75/ lub droga wojewódzka nr 222

Podstawowy układ drogowy w gminie tworzą: 1 droga krajowa, 1 droga wojewódzka i 21 dróg powiatowych. Układ ten uzupełniony jest siecią 29 dróg gminnych. Droga krajowa przebiegająca przez gminę to: droga nr 22 Kostrzyń – Grzechotki, będąca częścią traktu Berlin - Królewiec. Jest to droga przeznaczona dla wszystkich użytkowników, zapewniająca spójność całej sieci dróg krajowych, stanowiąca połączenie ponadregionalnych ośrodków gospodarczych, administracyjnych i turystycznych oraz mająca znaczenie obronne. Ze względu na standard techniczny droga zaliczona jest do klasy GP (droga główna ruchu przyspieszonego). W ciągu tej drogi brak jest obejścia miasta Czerska, co jest niekorzystne ze względu na znaczny ruch tranzytowy.

Droga wojewódzka to również droga przeznaczona dla wszystkich użytkowników, stanowiąca połączenie regionalnych ośrodków gospodarczych i administracyjnych w województwie oraz mająca znaczenie obronne.

Przez gminę przebiega droga wojewódzka nr 237 Czersk - Tuchola - Mąkowsko. Pod względem standardu technicznego zaliczona jest do klasy G (droga główna).

Drogi powiatowe to drogi stanowiące połączenie regionalnych ośrodków z ośrodkami gminnymi i ośrodków gminnych między sobą. Zaliczone są do klasy Z (drogi zbiorcze). Na obszarze gminy znajduje się 29 dróg powiatowych. Najważniejsze z nich to drogi: Czersk – Śliwice, Czersk – Brusy, Czersk – Karsin – Lubnia, Rytel – Zapędowo, Czersk – Odry – Wojtal, Łąg – Stare Prusy – Zawada.

Najniższą kategorię połączeń stanowią drogi gminne, które zaliczone są do klasy L (drogi lokalne). Są to drogi o znaczeniu lokalnym służące miejscowym potrzebom.

Ulice w mieście leżące w ciągu dróg krajowych, wojewódzkich, powiatowych i gminnych należą do tej samej kategorii i klasy technicznej co te drogi.

Długość dróg na terenie gminy.

KATEGORIA DROGI	Ogółem (km)	W tym o nawierzchni twardej (km)
Drogi krajowe	27,0	27,0
Drogi wojewódzkie	7,0	7,0
Drogi powiatowe	120,3	57,9
Drogi gminne	105,0	18,0
- w tym w mieście	23,0	7,0
Ogółem	259,3	109,9

Z zestawienia wynika, że na ogólną długość dróg, 10,4% stanowi droga krajowa, 2,7% - droga wojewódzka, 46,4% - drogi powiatowe i 40,5% - drogi gminne.

42,4% dróg ma nawierzchnię twardą, droga krajowa i wojewódzka w całości, drogi powiatowe w 48,1%, a drogi gminne zaledwie w 17,1%.

Istotnym elementem charakteryzującym gminę pod względem infrastruktury drogowej jest wskaźnik gęstości dróg twardych. Określa on długość dróg o nawierzchni twardej przypadającą na 100 km² powierzchni.

W 1998 r. wskaźnik ten w gminie wynosił 27,1 km (100km²) z ulicami lokalnymi w mieście - 28,9 km (100 km²) wobec średniej wojewódzkiej (dla woj. Bydgoskiego) 67,2 km/100km². Gęstość dróg w gminie stawia ją w rzędzie gmin o bardzo niskim stopniu wyposażenia w sieć drogową. Innym ważnym parametrem charakteryzującym stan sieci drogowej jest wielkość ruchu. Na drodze krajowej nr 22 obciążenie ruchem w 2000 roku na odcinku Chojnice – Czersk wynosiło 4331 pojazdów / dobę, a na odcinku Czersk – Zblewo 5159 pojazdów / dobę. Na drodze wojewódzkiej nr 237 obciążenie ruchem w 2000 roku wynosiło 1974 pojazdy / dobę.

Bezpośrednim czynnikiem wpływającym na obciążenie sieci drogowej jest nasilenie ruchu ciężarowego (w tym tranzyt), szybki wzrost motoryzacji indywidualnej i znaczny wzrost ruchu wynikający z dynamicznie rozwijającej się gospodarki rynkowej.

Te czynniki oraz wieloletnie niedoinwestowanie drogownictwa ograniczyły możliwość utrzymania odpowiedniego standardu technicznego poszczególnych kategorii dróg, zarówno

zamiejskich, jak i miejskich. Dotyczy to przede wszystkim geometrii trasy i skrzyżowań, szerokości jezdni i poboczy oraz nośności i jakości nawierzchni.

Przez gminę przebiegają trzy linie kolejowe, wszystkie znaczenia lokalnego: Chojnice - Czersk - Tczew; Bydgoszcz - Kościerzyna - Gdynia i Laskowice - Czersk - Bąk. Pod względem technicznym wszystkie linie są w większości jednotorowe i niezelektryfikowane. Na liniach wykonywana jest bardzo mała praca przewozowa, zarówno w sektorze pasażerskim, jak i towarowym.

4.2.2. Gospodarka wodno-ściekowa

Zaopatrzenie w wodę

Źródłem wody pitnej dla miasta i gminy Czersk są ujęcia na terenie miasta, zlokalizowane w jego zachodniej części oraz ujęcia na terenie gminy w Łęgu, Rytle i Odrach. Woda dostarczana jest do odbiorców układem sieci wodociągu miejskiego o średnicach $\varnothing$ 300 – 100 mm.

Łączna wydajność ujęć wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w mieście i gminie wynosi $352 \text{ m}^3/\text{godz}$.

Wydajność poszczególnych ujęć przedstawia się następująco:

- **miasto** – ul. Leśna - wydajność łącznie z 2 studni - $196 \text{ m}^3/\text{godz}$ - pobór wody z utworów o głębokości - 95,0 i 98,0 m, z ujęcia tego wodę otrzymuje miasto i poprowadzony jest wodociąg w kierunku północnym do wsi Malachin i Łubna;
- **Łąg** - wydajność - $75 \text{ m}^3/\text{godz}$ - pobór wody z utworów o głębokości 71,0 i 147,0 m, z ujęcia tego wodę otrzymują wsie: Łąg, Lipki, Kęsza, Złe Mięso, Wądoły, Szalamaje, Zawada, Stare Prusy, Łąg Klonia, Klonowice, Przyjaźnia, Kamionka, Gotelp i Pustki;
- **Odry** - wydajność - $40 \text{ m}^3/\text{godz}$ - pobór wody z utworów o głębokości 41,0 m, z ujęcia tego wodę otrzymują wsie: Odry, Wojtał, Wieck;
- **Rytel** - wydajność - $80,0 \text{ m}^3/\text{godz}$ - pobór wody z utworów o głębokości 76,0 m, z ujęcia tego wodę otrzymują wieś Rytel, Młynki oraz sołectwo Gutowiec (w trakcie realizacji).

Na terenie miasta i gminy woda ujmowana jest również z ujęć lokalnych:

- Myłof (Zapora) - ujęcie Ośrodka Hodowli Pstrąga o wydajności $33,0$ i $60,0 \text{ m}^3/\text{godz}$;

Woda rozprowadzana jest sieciami wodociagowymi o średnicach $\varnothing$ 400 - 90 mm w układzie pierścieniowo - rozgałęźnym.

Długość sieci wodociagowych wynosiła w roku 2003 łącznie 173 km, w tym 35 km w mieście i 138 km w gminie. Łącznie w 2003 roku w mieście i gminie było 3.535 przyłączy wodociagowych. Miasto zwodociagowane jest w 82,3 %, gmina w 55,0 %.

Odprowadzenie ścieków

Miasto i gmina Czersk leży w zlewni bezpośredniej rzeki Wdy i Brdy. Gospodarka ściekowa na terenie miasta i gminy przedstawia się następująco:

Ścieki z miasta i okolic poprzez układ przepompowni ścieków, kolektorów tłocznych i kanałów grawitacyjnych odprowadzane są do mechaniczno - biologicznej oczyszczalni ścieków o przepustowości $1900 \text{ m}^3/\text{dobę}$ zlokalizowanej na terenie gminy we wsi Złotowo. Odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest Struga Czerska.

Na terenie gminy w miejscowości Rytel oddano w 2002 roku mechaniczno – biologiczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości max. 575 m³/d, do której doprowadzane są ścieki z Rytla i okolicznych miejscowości.

Miasto skanalizowane jest w 70 %, gmina w ok. 15 %. Łączna długość sieci kanalizacyjnej w mieście i gminie wynosi 70,3 kilometra w tym: w mieście - 34,1 km a w gminie - 36,2. Ilość przyłączy do kanalizacji w mieście wynosi 1.477 sztuk, a w gminie 458 sztuk. Lokalną mechaniczną oczyszczalnię ścieków o przepustowości 500 m³/dobę ma Ośrodek Hodowli Pstrąga w Myłofie.

4.2.3. Gospodarka energetyczna.

Diagnoza stanu istniejącego

a) Źródło zasilania

Źródłem zasilania miasta i gminy w energię elektryczną są dwa główne punkty zasilania 110/15 kV zlokalizowane w:

- Czersku, o mocy zainstalowanej 1x16 MVA,
- Chojnicach o mocy transformatorów 2x16 MVA,

Stacja elektroenergetyczna w Czersku zlokalizowana jest w północnej części miasta. Zasilana jest ona jednostronnie linią napowietrzną wysokiego napięcia 110 kV z kierunku Czarnej Wody. Ponadto istnieje rezerwowe zasilanie ze stacji elektroenergetycznych WN/SN zlokalizowanych w Brusach, Tucholi i Czarnej Wodzie.

b) Linie wysokich napięć

Przez teren miasta i gminy, przebiegają następujące linie wysokich napięć (110 kV):

- linia 110 kV relacji GPZ Czarna Woda - GPZ Czersk, przebiegająca przez środkową część gminy oraz przez północno-zachodnią część miasta,
- linia 110 kV relacji GPZ Chojnice Kościerska - GPZ Brusy, przebiegająca przez zachodnią część gminy.

Długość wszystkich linii wysokiego napięcia 110 kV, przebiegających przez teren miasta i gminy wynosi ok. 24 kilometry. Linie wysokiego napięcia przewidziane są do adaptacji. Ze względu na jednostronne zasilanie i dużą awaryjność sieci Czersk – Czarna Woda często występują przerwy w dostawie energii elektrycznej do Czerska.

c) Sieć średniego napięcia

Z głównego punktu zasilania 110 kV, zlokalizowanego w Czersku wyprowadzonych zostało ogółem 12 linii średniego napięcia, zasilających odbiorców komunalno - bytowych, przemysłowych i ujęcia wody, zlokalizowanych na terenie miasta i gminy Czersk. Pięć linii wyprowadzonych zostało w kierunku miasta: linie Os. Kosobudzka, Os. Starogardzkie, Wodociągi, PKS i Tartak oraz siedem linii terenowych, wyprowadzonych w następujących kierunkach: Dumki - Tuchola, Łukowo - Tuchola, Będźmirowice, Łąg, Łubna, Malachin - Karsin i Krzyż - Brusy. Linie średniego napięcia, wyprowadzone ze stacji elektroenergetycznej w Czersku współpracują z głównymi punktami zasilania zlokalizowanymi w Brusach, Tucholi i Czarnej Wodzie.

Na terenie miasta sieć średniego napięcia wykonana została zarówno jako sieć kablowa jak i napowietrzna. Sieć kablowa o przekrojach głównie 120 mm² skoncentrowana jest w centrum miasta oraz na terenach zwartej zabudowy wielorodzinnej i jednorodzinnej. Na pozostałych terenach miasta sieć średniego napięcia jest siecią napowietrzną. Również na terenach wiejskich sieć rozdzielcza wykonana została jako sieć napowietrzna przewodami stalowo - aluminiowymi AFL 3x25 mm², 3x35 mm² i 3x70 mm². Budowa każdej nowej stacji transformatorowej spowoduje rozbudowę sieci średniego napięcia.

d) Stacje transformatorowe

Ogółem na terenie miasta zlokalizowanych zostało 28 stacji transformatorowych, w tym 21 to stacje pracujące na potrzeby komunalno - bytowe mieszkańców miasta oraz zasilających obiekty usługowe, rzemieślnicze i drobne zakłady przemysłowe. Typ stacji to: parterowe MUW, MSTt, MSTw, MST, wieżowe oraz słupowe STS 20/250, STS 20/100 i ŻH 15 B.

Ponadto na terenie miasta zlokalizowanych zostało 7 stacji transformatorowych abonenckich, tj. stacji stanowiących własność odbiorcy.

Na terenie gminy zlokalizowanych zostało ogółem ok. 155 stacji transformatorowych, w tym 5 stacji abonenckich. Większą część wszystkich stacji stanowią stacje słupowe typu STS 20/250 i STS 20/100. Bardzo dużo, bo aż ok. 50, jest stacji bardzo przestarzałych typu ŻH, budowanych w latach sześćdziesiątych i na początku lat siedemdziesiątych. Łączna moc zainstalowanych transformatorów w tych stacjach wynosi ok. 9.500 kVA. Gabaryty stacji transformatorowych umożliwiają ustawienie w nich transformatorów o łącznej mocy ok. 30.000 kVA. Moc ta jest w stanie pokryć wszystkie potrzeby gminy w okresie docelowym. Jednakże z uwagi na zbyt długie w niektórych przypadkach obwody niskiego napięcia, jak również i na przestarzały ich typ stacji ŻH, konieczne będzie w niektórych miejscowościach dogęszczenie stacji oraz wymiana na nowy typ. Również dla każdej nowej większej inwestycji, lokalizowanej na terenie gminy, konieczna jest budowa urządzeń elektroenergetycznych zgodnie z warunkami technicznymi wydanymi przez odpowiednie służby energetyczne. Modernizacja sieci energetycznych przeprowadzana jest sukcesywnie we wszystkich miejscowościach gminy i wynika z planu opracowanego przez energetykę.

e) Małe elektrownie wodne

Na terenie gminy zlokalizowane są dwie małe elektrownie wodne na rzece Brdzie - są to elektrownie we wsi Mylof (Zapora o mocy 800 kW i Zakład Hodowli Pstrąga o mocy 50 kW), jedna na rzece Wda we wsi Wojtal o mocy 22 kW oraz elektrownia we wsi Zawada o mocy 32 kW.

4.2.4. Gospodarka odpadami.

Składowisko odpadów komunalnych w Nieżurawie.

Składowisko położone jest 1,0 km na północ od szosy Czersk-Chojnice ok. 4,0 km od końca zabudowy miasta Czersk.

Budowę obiektu rozpoczęto w 1992 roku. Użytkowanie rozpoczęto 1 lipca 1994 roku. Kubatura użytkowa wysypiska wynosi 119 tys. m³, przy zwiększonym wskaźniku zagęszczenia projekt zakłada przyjęcie 228 tys. m³. Obliczony w projekcie teoretyczny czas użytkowania wynosi 30 lat, a przy pełnej segregacji odpadów może być o 50% dłuższy. Izolację składowiska

w części podziemnej stanowi przepona z gliny grubości 0,5 m. W dnie składowiska, w miejscu projektowanych kwater składowania odpadów wykonany został w podłożu drenaż z rur ceramicznych Ø7,5 cm w obsypce piaszczystej, w rozstawie około 15 m. Ciągi drenów spod poszczególnych kwater łączą się ze zbieraczami, którymi odcieki odprowadzane są do zbiornika odcieków. W skarpie zbiornika znajduje się studzienka pełniąca rolę pompowni, z której nadmiar wód odsiąkowych deszczowany jest na czynne kwatery. Konieczność taka występuje jednak sporadycznie. Wokół składowiska wykonany został pionowy ekran foliowy do głębokości 2,0-3,0 m. Dla odcięcia napływu wód gruntowych i deszczowych pod składowisko, zostało ono otoczone po stronie wschodniej i północnej drenażem, po zachodniej i południowej rowem opaskowym. Na terenie składowiska znajduje się kruszarka gruzu oraz wyznaczone miejsce do gromadzenia gruzów. Zgromadzony gruz jest kruszony, a następnie wykorzystywany do remontu dróg.

Obiektami kubaturowymi związanymi z obsługą składowiska są dyżurka i sortownia. Dyżurkę stanowi barakowóz, sortownię metalowa wiata. Oprócz pomieszczenia, w którym przebywa osoba dozoru, w barakowozie tym znajduje się drugie: łazienka pełniąca rolę sanitariatu, hydroforni i przebieralni. Teren pomiędzy ogrodzeniem a opaską drenującą obsadzony jest krzewami, od strony zachodniej w bliskim sąsiedztwie lasu rośnie liczny samosiew sosny.

Dla potrzeb monitoringu na terenie przylegającym do składowiska wykonano sześć piezometrów. Od początku 2003 roku prowadzone są systematycznie (raz na kwartał) badania wód gruntowych z trzech piezometrów.

Przedsiębiorstwa zajmujące się zbiórką odpadów komunalnych na terenie miasta i gminy Czersk:

- Zakład Usług Komunalnych Spółka z o.o., ul. Leśna 11, 89-650 Czersk,
- Przedsiębiorstwo „KOLTEL s.c. M. i T. Kolbusz” , ul. Droga Owidzka 3, 83-200 Starogard Gdański,
- Zakład Oczyszczania Miasta „ZOM” D.A. Pestka, Klawkowo 16C, 89-600 Chojnice.

Przedsiębiorstwa te obsługują (wg stanu na początek 2004 roku):

Przedsiębiorstwo	Obsługiwany teren	Ilość obsługiwanych pojemników			
		110 l, 120 l	240 l.	1100 l.	Kontenery
ZUK Sp. z o.o.	Czersk, wszystkie wsie z wyj. Łęga, Łęga Kolonii, Lipek, Kęszy	2371	24	69	0
KOLTEL S.C.	Łąg, Łąg Kolonia, Lipki, Kęsza	423	13	7	0
ZOM Pestka	Rytel, Młynki, Zapora, Klonia	260	8	14	6

W 2003 roku na składowisku odpadów komunalnych w Niezurawie przyjęto 8.536 m³ odpadów, w tym 194 m³ spoza gminy Czersk.

Selektywna zbiórka

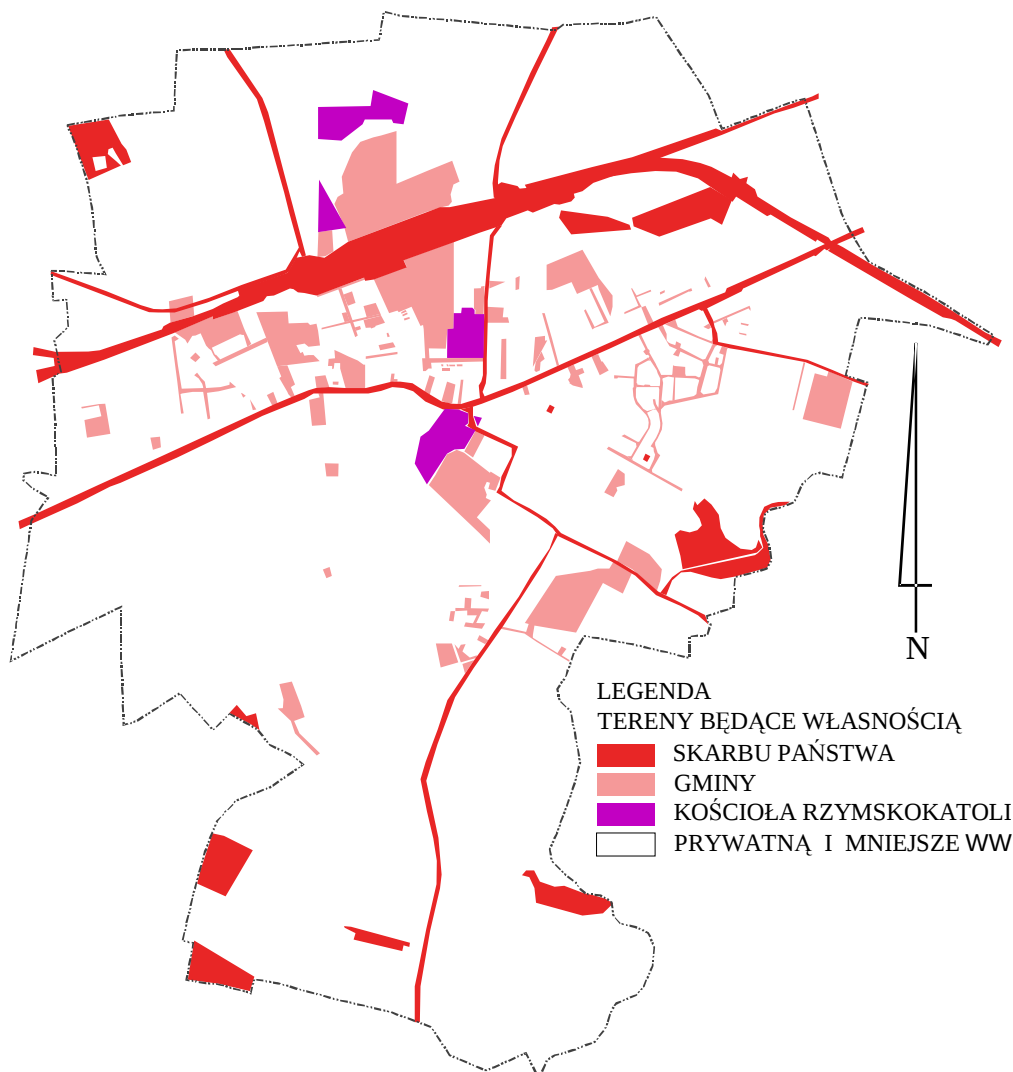
Na terenie miasta i gminy Czersk prowadzona jest selektywna zbiórka odpadów. W chwili obecnej część miasta i gminy objęta jest zbiórką w odpowiednio oznakowane pojemniki zbiorcze typu P01o pojemności 1100 litrów.

Coraz większy obszar miasta i gminy zostaje objęty zbiórką surowców wtórnych w odpowiednio opisane worki na szkło i tworzywa sztuczne, które są odbierane bezpośrednio z nieruchomości.

4.3 Struktura własnościowa

Na obszarze miasta Czerska poza własnością prywatną wyróżniają się tereny będące własnością gminy, Skarbu Państwa i Kościoła Rzymskokatolickiego. Skarb Państwa dysponuje poza terenami pod ulicami - drogami krajowymi, wojewódzkimi i powiatowymi, oraz kolejowymi również kilkoma większymi terenami wolnymi od zabudowy. Kościół Rzymskokatolicki dysponuje terenami związanymi z zespołem sakralnym, cmentarza a także dwoma terenami niezabudowanymi. Gmina poza terenami ulic i pod obiektami użyteczności publicznej, dysponuje terenami, z których część przeznaczono na cele budownictwa mieszkaniowego i usługowego (działki na sprzedaż).

Obszar wiejski

Przeważającą część gminy stanowią lasy i grunty leśne – ok. 64 % (w odniesieniu do obszaru gminy łącznie z miastem) (23879 ha), z których tylko niewielka część jest własnością osób fizycznych. Gro lasów i gruntów leśnych stanowi własność Skarbu Państwa pozostającą w zarządzie Lasów Państwowych w granicach 4 nadleśnictw (Woźniowa, Czersk, Ryteń, Kaliska). Drugie miejsce pod względem arealu gruntów zajmują grunty prywatne. Pozostałe grunty, a jest ich znikoma ilość, stanowią własność Kościoła Rzymskokatolickiego, Agencji Nieruchomości Rolnych, gminy Czersk, spółek akcyjnych z udziałem Skarbu Państwa, Skarbu Państwa w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Publicznych oraz Polskich Kolei Państwowych.

Zasób gruntów, jakim dysponuje Kościół Rzymskokatolicki stanowią grunty pod zespołami sakralnymi, cmentarzami oraz kilka terenów użytkowanych rolniczo (w sołectwach Krzyż, Ryteń i Zapędowo).

Własnością gminy, na obszarach pozamiejskich, są: tereny pod drogami, obiektami i urządzeniami infrastruktury technicznej - komunalnej, wodami (jezioro Ostrowite), szkołami oraz niewielkie tereny w użytkowaniu rolnym, z których część przeznaczona jest pod inwestycje w planach uchwalonych i w planowanych zmianach przeznaczenia.

Posiadany przez gminę zasób gruntów w niewielkim stopniu może mieć znaczenie w polityce przestrzennej. Przewaga własności prywatnej, na terenach zabudowanych i rolnych poza lasami i gruntami leśnymi, w znacznym stopniu warunkuje działania w gospodarce nieruchomościami i związane z nią planowanie zmian w zagospodarowaniu przestrzennym zarówno w mieście jak i na terenach wiejskich. Rola samorządu (Rady Miejskiej w Czersku) w zakresie gospodarki przestrzennej praktycznie sprowadza się do koordynacji zamierzeń prywatnych właścicieli terenów. Istotnym argumentem w ww. działaniu jest konieczność uwzględniania zamierzeń ponadlokalnych. Znaczne ograniczenia wynikają z walorów przyrodniczych chronionych przez prawo miejscowe (rozporządzenia Wojewody).

5. Gospodarka

a) główni pracodawcy – struktura i trendy

Podstawowe branże gospodarki gminy to:

- przemysł drzewny i meblarski
- przemysł spożywczy (mięsny)
- przemysł metalowy
- rolnictwo
- leśnictwo
- rzemiosło:
 - meblarstwo
 - stolarstwo
 - rymarstwo
- branża budowlana (murarstwo, instalatorstwo)
- handel
- turystyka

Do największych pracodawców na terenie miasta i gminy Czersk należą:

branża drzewna:

- Klose - Czerska Fabryka Mebli Sp. z o.o.
- Meblostyl Sp. z o.o.
- PPUH „Holz-Pol” Sp. z o.o.
- Bogdan Sękowski – Zakład Stolarski
- „ANTOM” P.P.H.

branża metalowa:

- „ASMET” Sp. z o.o.
- „ROMEX” P.P.U.H.

branża spożywczo-mięsna:

- Skiba – Zakłady Mięsne - Ubojnia
- ABX.FPH Skiba Jerzy
- Zakład Przetwórstwa Mięsnego „Wędlina”
- Roal Sp. z o.o. Piekarnia

branża budowlana:

- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe – Kropidłowski Kazimierz
- Zakład Remontowo – Budowlany - Franciszczak Mariusz
- Przedsiębiorstwo Wielobranżowe „LEMAR”

leśnictwo:

- Nadleśnictwo Czersk
- Nadleśnictwo Rytel

handel i usługi:

- POLOmarket Sp. z o.o.
- Jeronimo Martins Distributions (Biedronka)
- Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska”
- Hurtownia Leków – Ptach Roman

transport:

- Usługi Transportowe - Krzysztof Babiński

inne:

- Spółdzielnia Inwalidów „Równość” Zakład Pracy Chronionej
- „PETRON” P.P.U.H.

Według danych GUS za 2002 rok na terenie miasta i gminy Czersk zarejestrowanych w systemie REGON było 1508 jednostek gospodarczych. Pod względem liczby podmiotów zarejestrowanych w systemie REGON w porównywalnych gminach Czersk należy do miast o najmniejszej ich liczbie. Liczba zarejestrowanych spółek jest daleko mniejsza niż w porównywalnych gminach co może wskazywać na mniejszą aktywność gospodarczą mieszkańców i mniejszą skalę powstających firm. Widać jednakże stałą tendencję wzrostową.

b) struktura podstawowych branż na terenie gminy/trendy

Na terenie miasta i gminy aktualnie zarejestrowanych jest 1250 podmiotów prowadzących działalność gospodarczą w różnych branżach. Najwięcej z nich zajmuje się handlem, transportem, stolarstwem, mechaniką pojazdową i działalnością wielobranżową.

Wpisy do ewidencji działalności wg poszczególnych branż:

- handel	382
- transport	87
- stolarstwo	82
- mechanika pojazdowa	69
- usługi leśne	52
- gastronomia	36
- usługi budowlane	35
- instalatorstwo elektryczne	26
- murarstwo	63
- działalność wielobranżowa	79
- skup surowców wtórnych	19
- pośrednictwo ubezpieczeniowe	27
- usługi malarskie	16
- krawiectwo	7
- udzielanie korepetycji	12
- działalność handlowo-usługowa	26
- hurtownie	11
- usługi fryzjerskie	14
- biuro rachunkowe	14
- usługi fotograficzne	7
- instalatorstwo sanit. i c.o.	14
- produkcja materiałów budowl.	9
- usługi remontowo-budowlane	17
- tapicerstwo	9
- tokarstwo	11
- usługi informatyczne	16
- usługi medyczne	15
- wulkanizacja	4
- działalność w różnym zakresie	91

Oprócz wymienionych działalności na terenie miasta i gminy prowadzi się działalność w innym zakresie, a mianowicie: zduństwo, usługi projektowe, usługi optyczne, usługi muzyczne, usługi turystyczne, szkolenie kierowców, usługi szklarskie, szewstwo, szczotkarstwo, usługi tartaczne, skup runa leśnego, pośrednictwo handlowe, organomistrzostwo, naprawa sprzętu gospodarstwa domowego i elektronicznego, blacharstwo pojazdowe, blacharstwo samochodowe, wywóz nieczystości, cukiernictwo, ciesielstwo.

c) Identyfikacja problemów

- słabo rozwinięta gama poszczególnych branż gospodarczych z wyjątkiem branży drzewnej, która stanowi dominującą gałąź przemysłową na terenie gminy
- niska dochodowość na głowę mieszkańca
- słabo rozwinięta infrastruktura: wodociągi, kanalizacja, gaz, drogi, telefony
- brak uzbrojonych terenów przemysłowych
- mała liczba istniejących i nowopowstających firm, co wiąże się z brakiem miejsc pracy na miejscowym rynku i migracją do większych ośrodków miejskich
- niskie wykształcenie, co przekłada się na brak wykwalifikowanej kadry

Struktura agrarna i użytkowanie gruntów

Przeciętna wielkość gospodarstwa w 2002 r. w gminie wynosiła około 8,18 ha użytków rolnych. Łącznie w gminie w 2002 r. było 1188 indywidualnych gospodarstw rolnych (wg GUS).

Najliczniejszą grupę stanowiły gospodarstwa średnie (o powierzchni od 10 do 20 ha) - 304. W dalszej kolejności uplasowały się małe gospodarstwa (o powierzchni od 1 do 2 ha) - 269, od 2 do 5 ha - 287, od 5 do 10 ha - 218, aż do grupy o powierzchni od 20 do 35 ha - 108.

Gospodarstw wielkoobszarowych, w grupie od 35 do 50 ha, było tylko dwa na terenie gminy - rybackie.

Struktura użytków rolnych:

68,6% (6937 ha) powierzchni zajmują	grunty orne-w tym odłogi i ugory –18,6% (1885 ha),
23,8% (2410 ha)	łąki,
7,4% (744 ha)	pastwiska,
0,2% (18 ha)	sady.

Struktura zasiewów (wg spisu rolnego w 2002 r.):

Na powierzchni 5051 ha (67,5% gruntów ornych)

uprawy zbóż zajmuje	3919 ha (77,6%),
ziemniaków	452 ha (8,9%),
pastewnych	608 ha (12,0%),
warzyw gruntowych	15 ha (0,3%),
pozostałych roślin	57 ha (1,2%).

Sektor publiczny obejmuje około 66% obszaru gminy (około 25 tys. ha). Do najzasobniejszych użytkowników tego sektora należą: Lasy Państwowe, Skarb Państwa, spółdzielnie, spółki sektora publicznego i gmina Czersk. Indywidualne gospodarstwa rolne łącznie z działkami pracowniczymi zajmują ponad 34% powierzchni gminy (około 13 tys. ha), a obejmują one głównie użytki rolne (75,5%), lasy i grunty leśne (20,5%).

Na użytki rolne sektora prywatnego składa się 68,2% gruntów ornych, 26,8% trwałych użytków zielonych i 5% innych użytków.

Stan produkcji rolnej

Plony zbóż należą do niskich i nie przekraczają 20 dt/ha, innych płodów rolnych należą do przeciętnych, a biorąc pod uwagę słabe warunki glebowe wydajność na użytkach rolnych ocenia się na wysoką. Średnie plony ziemniaków wynoszą 150 dt/ha, a siana - 55,4 dt/ha.

Stan pogłowia zwierząt gospodarskich w Gminie Czersk (wg spisu rolnego w 2002 r.)

Bydło		Trzoda chlewna		Owce
ogółem	w tym krowy	ogółem	w tym lochy	
5.290	1.901	9.202	956	230

Obsada wszystkich zwierząt gospodarskich łącznie wynosi 58 szt. dużych na 100 ha użytków rolnych. Preferowany jest zarówno chów bydła mlecznego (na użytkach zielonych dobrych jakościowo), jak i bydła opasowego.

W ogólnej ocenie rolnicza przestrzeń produkcyjna oparta jest w 47% na trwałych użytkach zielonych, następnie w 28% na uprawach żyta i w 7% ziemniaka. W produkcji zwierzęcej dominuje bydło i trzoda, mało jest owiec.

6. Sfera społeczna

a) sytuacja demograficzna i społeczna

Według danych Urzędu Statystycznego w Gdańsku pochodzących z Narodowego Spisu Powszechnego przeprowadzonego w 2002 roku sytuacja demograficzna i społeczna gminy Czersk przedstawia się następująco:

Ludność według płci i ekonomicznych grup wieku			
	Ogółem	Mężczyźni	Kobiety
Ludność ogółem	20125	10022	10103
w wieku			
- przedprodukcyjnym	5556	2883	2673
- produkcyjnym	11827	6242	5585
- poprodukcyjnym	2740	896	1844
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	70	61	81

Ludność w wieku 13 lat i więcej według poziomu wykształcenia i grup wieku									
Grupy wieku	Ogółem	W tym o poziomie wykształcenia							
		Wyższym	Policealnym	średnim			Zasadniczym zawodowym	Podstawowym ukończonym	Podstawowym nieukończonym i bez wykształcenia szkolnego
				razem	zawodowym	ogólnokształcącym			
Ogółem	16324	750	312	3065	2240	825	5591	6164	387
w tym:									
13-19 lat	2506	-	-	138	50	88	301	1820	231
20-29 lat	3012	205	108	930	643	287	1376	366	13
30-39 lat	2673	205	47	640	536	104	1413	348	12
40-49 lat	3023	160	89	687	565	122	1377	696	8
50-59 lat	1996	102	49	359	225	134	594	870	16
60-64 lat	818	29	9	90	58	32	183	489	17
65 lat i więcej	2294	49	10	221	163	58	347	1575	90

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego przyrost naturalny w 2002 roku wyniósł 114 osób. Liczba mieszkańców gminy na 31 grudnia 2003 roku wynosiła 20.806 osób, w tym w mieście: 9.585 osób, na obszarach wiejskich 11.221 osób. Średnia wieku w gminie wynosi 42 lata.

b) rynek pracy i poziom bezrobocia

Ostatnie lata przyniosły w kraju pogorszenie sytuacji na rynku pracy – gwałtownie wzrosła liczba bezrobotnych. Zjawisko to doprowadziło do pogorszenia jakości życia wielu osób i zaistnienia patologii społecznych.

Gmina Czersk zajmuje wysokie miejsce w kraju pod względem stopy bezrobocia. Liczba bezrobotnych przekracza poziom bezrobocia w gminach posiadających porównywalną, a nawet większą liczbę ludności. Wskazuje to na niewydolność gospodarki w zakresie zapewniania miejsc pracy. Brak bowiem jest większych przedsiębiorstw przemysłowych, które byłyby w stanie wchłonąć występujące nadwyżki siły roboczej.

Zatrudnienie w zakładach pracy naszej gminy w 2002 r. w stosunku do roku 2001 zmalało, np.:

1. „ASMET” Spółka z o.o. na koniec roku 2001 wynosiło 82 osoby
na koniec roku 2002 wynosiło 81 osób
2. Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska” na koniec roku 2001 wynosiło 155 osób
na koniec roku 2002 wynosiło 141 osób
3. Klose – Czerska Fabryka Mebli Spółka z o.o. na koniec roku 2001 wynosiło 556 osób
na koniec roku 2002 wynosiło 468 osób

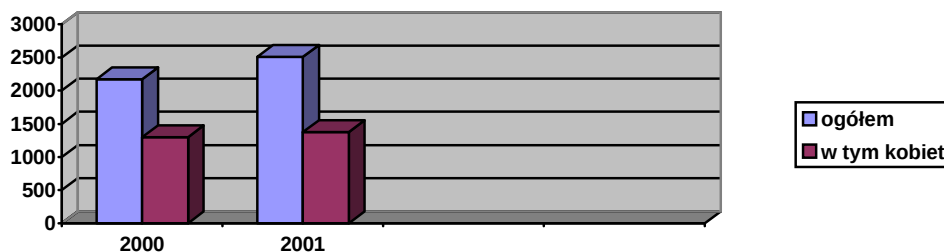
Zwolnienie grupowe na terenie miasta i gminy Czersk w 2002 :

Lp.	Nazwa zakładu	Liczba zwolnionych
1.	PPUH „HOLZ – POL” sp. z o.o. w Czersku	276

Liczbę zarejestrowanych bezrobotnych naszej gminie przedstawia tabela:

Tab. Bezrobotni zarejestrowani w 2000 i 2001 r. w mieście i gminie Czersk

Zarejestrowani bezrobotni	2000 rok	2001 rok
ogółem	2.506	2.757
w tym kobiet	1.374	1.430

Liczba bezrobotnych z terenu miasta i gminy Czersk wynosiła 2.757 osób.

- Mężczyźni stanowią **48,1%** (1.327 osób), **kobiety 51,9%** (1.430) ogółu bezrobotnych.
- 701 osób pobiera **zasiłek dla bezrobotnych** (25,45% ogółu) w tym 448 mężczyzn i 253 kobiet
- **Osoby niepełnosprawne** stanowią **1,2%** ogólnej liczby zarejestrowanych osób z terenu Czerska (34 osoby)
- **Absolwenci** stanowią **4,3%** ogólnej liczby bezrobotnych (118 osób)
- **80,8%** ogółu bezrobotnych to osoby z **wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym** (2.229 osób), osoby z wykształceniem wyższym stanowią 1,3% ogółu bezrobotnych (35 osób)
- **52,2%** ogółu bezrobotnych to **osoby młode** w wieku 18 – 34 lat (1.576 osób)
- **25,2%** ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych nie ma, lub ma niewielki, do 1 roku, **staż pracy** (696 osoby)
- **53,5%** ogółu zarejestrowanych bezrobotnych **pozostaje bez pracy** powyżej 12 miesięcy (1.474 osoby)

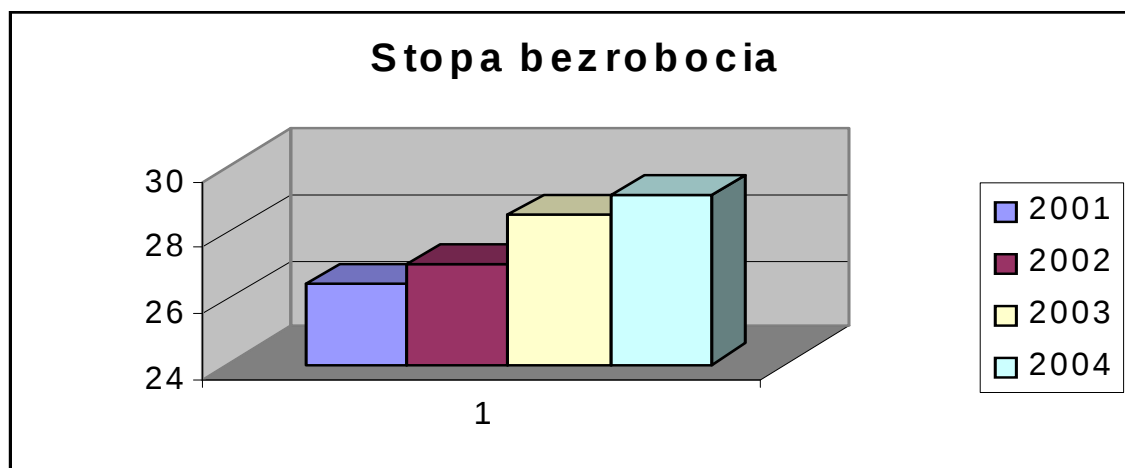
Bezrobocie miasta i gminy Czersk na tle powiatu chojnickiego

	Powiat	Czersk
Kobiety	52,6%	51,9%
Mieszkańcy wsi	44,6%	61,2%
Osoby z prawem do zasiłku:		
- ogółem	22,7%	25,4%
- kobiety	15,7%	17,7%
- mężczyźni	30,3%	33,8%
Niepełnosprawni	1,4%	1,2%
Absolwenci	5,4%	4,3%
Osoby w wieku 18 – 34 lat	56,6%	57,2%
Osoby z niskim wykształceniem	74,2%	80,8%
Bez pracy powyżej 12 miesięcy	51,0%	53,5%

Bezrobotni z terenu miasta i gminy Czersk stanowią 24,5% ogólnej liczby zarejestrowanych bezrobotnych na terenie powiatu chojnickiego. Ich procentowy udział w strukturze bezrobocia powiatu, z w stosunku do stanu na koniec grudnia 2001 roku, wzrósł o 1,2%.

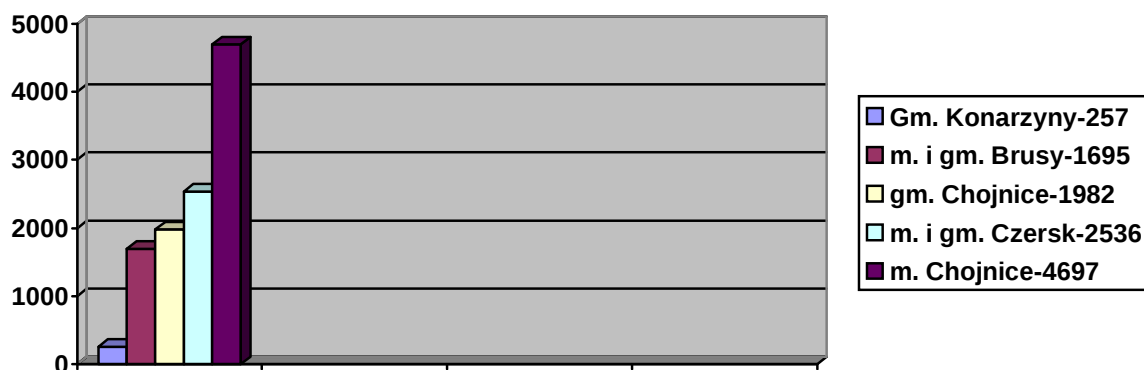
Stopa bezrobocia w powiecie chojnickim w latach 2001 – 2004

%	2001 rok	2002 rok	2003 rok	2004 rok
Stopa bezrobocia	26,4	27,0	28,5	29,1

Liczba osób bezrobotnych w gminach powiatu chojnickiego.

Maleje w powiecie liczba osób uprawnionych do pobierania zasiłków dla bezrobotnych. Udział tych osób w ogólnej liczbie zarejestrowanych wynosił dla powiatu 22,7%. Od grudnia 2001 roku obniżył się o 3,9 pkt. procentowych. Natomiast dla Czerska wskaźnik ten jest wyższy (25,4%) i również obniżył się w ciągu roku o 4,4%.

Niższy niż w powiecie jest udział absolwentów w ogólnej liczbie bezrobotnych (1,1%). W odniesieniu do grudnia 2001 roku udział absolwentów ogólnej liczbie bezrobotnych wykazuje tendencję malejącą (o 0,1% dla Czerska i 0,5% dla powiatu).

Dominującą grupą zarówno w całym powiecie jak i Czersku, są osoby bezrobotne z niskim wykształceniem. Jednak wskaźnik liczby osób z wykształceniem zasadniczym zawodowym i podstawowym do ogółu zarejestrowanych mniej korzystny jest w Czersku (80,8%) niż dla powiatu (74,2%).

W ciągu minionego roku największą dynamikę wzrostu odnotowano w powiecie wśród bezrobotnych z wykształceniem wyższym (o 18,0%) i średnim zawodowym (o 7,2%), spadek natomiast u osób z wykształceniem ogólnokształcącym (o 1,0%).

Wśród bezrobotnych terenu Czerska największy wzrost odnotowano w grupie z wykształceniem wyższym (o 75,0%), podstawowym (o 11,5%), zasadniczym zawodowym (o 9,2%), średnim zawodowym (o 8,2%), średnim ogólnokształcącym (o 6,2%).

Struktura bezrobocia w gminie Czersk utrudnia jego przeciwdziałaniu, gdyż:

- ponad połowę bezrobotnych stanowią kobiety,
- 84 % to osoby młode bez doświadczenia zawodowego
- 81 % bezrobotnych posiada niskie wykształcenie
- ponad połowa osób bezrobotnych zamieszkuje na wsi
- 35% bezrobotnych to osoby pozostające bez pracy powyżej 12 m-cy, które utraciły wiarę w swoje możliwości

Ważną cechą dla oceny szans na rynku pracy jest wykształcenie bezrobotnych. Im wyższe kwalifikacje i wykształcenie tym wyższe szanse na zatrudnienie. W znacznie trudniejszej sytuacji są osoby o niskich kwalifikacjach zawodowych lub bez zawodu.

Najliczniejsze grupy wiekowe osób bezrobotnych to osoby w wieku 18 – 24 lata i 25 – 34 lata.

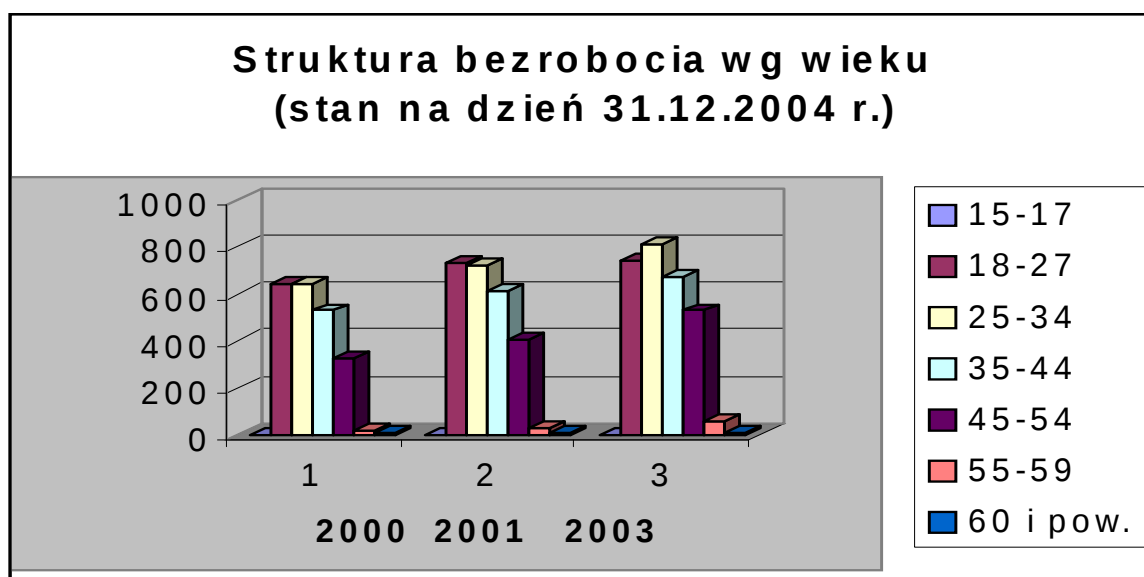

Bezrobotni bez stażu pracy lub z krótkim stażem (do 1 roku) stanowią 25,4 % ogółu bezrobotnych.

Jedną z najbardziej niekorzystnych cech bezrobocia w powiecie chojnickim jest długi okres oczekiwania na pracę od chwili zarejestrowania się. Aż 53,4% ogółu bezrobotnych pozostaje bez pracy powyżej 12 miesięcy.

Tab. Bezrobotni w mieście i gminie wg wieku

Wiek	2000 rok	2001 rok	2003 rok
15 – 17	0	0	0
18 – 24	644	731	747
25 – 34	648	720	811
35 – 44	530	615	676
45 – 54	323	404	530
55 – 59	17	28	58
60 i pow.	6	8	4

c) warunki i jakość życia mieszkańców, w tym poziom bezpieczeństwa

Według danych GUS za 2002 rok zasoby mieszkaniowe miasta i gminy Czersk przedstawiają się następująco:

- liczba mieszkań ogółem 5362
- liczba izb ogółem 22595
- powierzchnia użytkowa mieszkań ogółem 413226 m²
- mieszkania oddane do użytku ogółem 36

Pozostałe elementy wpływające na warunki i jakość życia mieszkańców to m.in.:

- długość czynnej sieci rozdzielczej wodociągowej	164,4 km
- długość czynnej sieci kanalizacyjnej	59,1 km
- długość czynnej sieci rozdzielczej gazowej	33447 m
- sklepy ogółem	277 obiektów
- przedszkola ogółem	4
- szkoły podstawowe ogółem	10
- gimnazja ogółem	3
- licea ogólnokształcące ogółem	1
- ponadgimnazjalne zasadnicze szkoły zawodowe ogółem	1
- licea profilowane ogółem	1
- przychodnie ogółem	3
- ośrodki zdrowia ogółem	2
- apteki	3

Na terenie miasta i gminy funkcjonuje 13 terenowych jednostek OSP (Czersk, Łąg, Złe Mięso, Odry, Malachin, Mokre, Gotelp, Krzyż, Rytel, Stare Prusy, Wieck, Zapędowo, Będźmierowice), 1 jednostka zakładowa (w Czerskiej Fabryce Mebli „Klose”) i 16 drużyn młodzieżowych. Dwie jednostki: OSP Czersk i OSP Rytel są włączone do krajowego Ststemu Ratowniczo – Gaśniczego. Wszystkie jednostki OSP działające na terenie miasta i gminy są wyposażone w samochody bojowe.

Sprawami porządku publicznego zajmuje się Komisariat Policji w Czersku oraz podlegający mu Rewir Gminy z siedzibą w Rytle. Łącznie na terenie miasta i gminy Czersk zatrudnionych jest 27 funkcjonariuszy.

Współczynnik stwierdzonych przestępstw kryminalnych na 1.000 mieszkańców

Czersk	Współczynnik	
	2002	2003
Miasto	27,55	27,18
Gmina	24,55	14,46

Teren miasta Czersk należy do obszarów o największym zagrożeniu przestępczością na terenie całego powiatu. Na taki układ zagrożenia przestępczością ma wpływ wiele czynników, m.in. urbanizacja, atrakcyjność turystyczna, centra handlowe z dużą ilością sklepów, domki letniskowe, tereny otwarte (parki, ulice, bazy, targowiska, parkingi niestrzeżone) oraz napływ turystów zagranicznych i krajowych, niejednokrotnie mających, będących potencjalnymi poszkodowanymi. Istotnym zjawiskiem jest powiększająca się ilość kradzieży rowerów, telefonów komórkowych, dokumentów i pieniędzy. W ponad 60% przypadków kradzieże tych przedmiotów mają miejsce w obiektach handlowych, instytucjach i szkołach. Są to miejsca, w których miejscowa policja nie ma dużego wpływu na jakość zabezpieczenia mienia przez służby patrolowe. Prawie 15% kradzieży i kradzieży z włamaniem jest popełniana na terenach wiejskich. Są to tereny rozległe, do których dzielnicowy dociera z opóźnieniem, gdzie liczba patroli prewencyjnych jest ograniczona z uwagi na stany etatowe komórek wykonujących zadania patrolowe.

W kategorii przestępstw gospodarczych w 2003 roku dominowały:

- usuwanie, podrabianie lub przerabianie znaków identyfikacyjnych towaru lub urządzeń
- przestępstwa związane z podatkiem akcyzowym
- oszustwa gospodarcze
- udaremnianie egzekucji zajętego majątku

Wzrasta ilość ujawnionych przestępstw narkotykowych oraz nietrzeźwych kierujących. Z punktu widzenia bezpieczeństwa istotnym zagadnieniem jest poziom zagrożenia w ruchu drogowym. Ogółem w 2003 roku odnotowano 38 skutkowych zdarzeń drogowych. Było ich mniej o 5 przypadków w porównaniu do roku 2002. Najczęściej do wypadków drogowych dochodzi w dni weekendowe tj. piątek, sobotę i niedzielę. Wynika to z dużego natężenia ruchu pojazdów w tych dniach tygodnia. Wciąż narastająca liczba pojazdów oraz pogarszający się stan nawierzchni dróg, a przede wszystkim nieuwaga kierujących są przyczyną powstawania tego typu zdarzeń.

d) określenie grup społecznych wymagających wsparcia

Podstawowe grupy wymagające wsparcia to:

- osoby bezrobotne
- rodziny wielodzietne
- osoby niepełnosprawne i przewlekle chore
- osoby z upośledzeniem umysłowym i chore psychicznie: 26 osób korzystających ze Środowiskowego Domu Samopomocy
- osoby uzależnione od alkoholu, współuzależnione oraz osoby doznające przemocy w rodzinie: osoby korzystające z pomocy Ośrodka Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Czersku

Ośrodek Pomocy Społecznej w Czersku opracował lokalny program pomocy, jednakże ze względu na brak środków finansowych nie jest on realizowany. Lokalny program pomocy na lata 2002-2004 zakłada:

- utworzenie placówki opiekuńczo-wychowawczej
- utworzenie mieszkań chronionych
- współpracę z organizacjami pozarządowymi
- organizowanie społeczności lokalnej
- stworzenie systemu wsparcia dla osób w kryzysie
- utworzenie funduszu na pomoc osobom, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego
- rozszerzenie działalności Środowiskowego Domu Samopomocy
- realizację opracowanych planów pomocy
- szkolenia pracowników, w związku z realizacją specjalistycznych programów i metod pracy

Na terenie miasta działa Środowiskowy Dom Samopomocy, który przeznaczony jest dla 26 uczestników – osób niepełnosprawnych. Rozpiętość wieku uczestników wynosi od 20 do 63 lat. Całością działań kieruje Dyrektor MGOPS w Czersku, prace koordynuje pracownik wytypowany przez Dyrektora MGOPS zwany koordynatorem, terapię prowadzi 4 pracowników. Rehabilitacja prowadzona jest w poszczególnych pracowniach. Terapię w Środowiskowym Domu Samopomocy polega głównie na przygotowaniu uczestnika do prawidłowego funkcjonowania w życiu rodzinnym i społecznym oraz poprawie zdrowia.

Warsztaty terapii zajęciowej – prowadzone są przez Stowarzyszenie Rodziców i Opiekunów Działających na Rzecz Dzieci Niepełnosprawnych. Do uczestnictwa w warsztatach kwalifikują się osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności. W ramach warsztatów prowadzona jest rehabilitacja społeczna i zawodowa. Zajęcia odbywają się w poszczególnych pracowniach: stolarska, krawiecka, plastyczna, ekologiczna, kuchnia terapeutyczna. Z warsztatów terapii zajęciowej korzysta 25 osób.

e) identyfikacja problemów

Największym problemem wywierającym wpływ na sferę społeczną jest bezrobocie, w wyniku którego liczba osób korzystających z pomocy społecznej z roku na rok systematycznie wzrasta. Zbyt mała liczba nowopowstających miejsc pracy, jak również praca w ramach prac interwencyjnych oraz robót publicznych nie zaspokaja potrzeb mieszkańców. Bezrobocie w gminie ma charakter bezrobocia długotrwałego, a wysoki odsetek bezrobotnych stanowią kobiety i osoby o niskim wykształceniu zawodowym. Poziom bezrobocia ma wciąż tendencję wzrostową, a co za tym idzie wzrasta ilość klientów Ośrodka Pomocy Społecznej. Istotnym problemem społecznym jest także postępujące ubożenie społeczeństwa, zwłaszcza osób niepełnosprawnych i przewlekle chorych, które ze względu na brak środków finansowych nie leczą się systematycznie i nie wykupują leków. Zgodnie z nową ustawą krąg osób korzystających z pomocy społecznej rozszerza się, i tak dodatkowymi przesłankami do udzielenia pomocy społecznej są: ciężka choroba, przemoc w rodzinie, brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze, trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy. W związku z tym zwiększyły się także zadania pracowników socjalnych. Sytuacja ta wymagała przeprowadzenia reorganizacji pracy MGOPS w Czersku i zwiększeniu zatrudnienia. Spowodowało to pogorszenie warunków lokalowych MGOPS, co wobec stale rosnącej liczby interesantów stanowi istotny problem. Zachodzi więc konieczność przeniesienia ośrodka do nowej siedziby.

III. ZADANIA POLEGAJĄCE NA POPRAWIE SYTUACJI

1. Zmiany w sposobie użytkowania terenu

1. Przeznaczanie pod zabudowę terenów określonych w „Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania”, planach zagospodarowania przestrzennego oraz decyzjach o lokalizacji inwestycji celu publicznego i warunkach zabudowy.
2. Zagospodarowanie terenów przyległych do drogi krajowej nr 22 i projektowanej obwodnicy w ciągu drogi krajowej nr 22.
3. Zalesianie obszarów gruntów klas o niskiej bonitacji.
4. Rekultywacja terenów zdegradowanych.
5. Utrzymanie wysokiego reżimu ochronnego w dziedzinie gospodarki wodno – ściekowej obszarów o szczególnych walorach wymagających ochrony.
6. Gospodarcze lub turystyczne zagospodarowanie gleb nieprzydatnych rolniczo.

2. Rozwój systemu komunikacji i infrastruktury technicznej

1. Budowa drogi gminnej Zawada – Wieck – Wojtal.
2. Budowa drogi w miejscowości Ostrowite (przy współudziale Powiatu Chojnickiego).
3. Budowa ulic: Łąkowa, Podleśna, Al. 1000-lecia w Czersku.
4. Modernizacja ulicy Mleczarskiej w Czersku.
5. Budowa ulicy łączącej skrzyżowanie ulic Tucholskiej i 21 Lutego ze skrzyżowaniem ulic Pomorskiej i Starogardzkiej wraz z przebudową ulicy Targowej.
6. Budowa i modernizacja ulic Pomorskiej i Piotra Ferensa w Czersku.
7. Budowa przedłużenia ulicy Matejki do ulicy Lipowej.
8. Budowa ulicy łączącej ulicę Kolejową z ulicą Królowej Jadwigi.
9. Utwardzenie i modernizacja ulic osiedlowych na terenie Czerska.
10. Budowa i modernizacja ulic w pozostałych miejscowościach gminy Czersk (m.in. Rytel, Łąg, Odry).
11. Budowa dróg między miejscowościami na terenie gminy Czersk.
12. Budowa ścieżek rowerowych.
13. Zagospodarowanie Centrum Czerska, w tym budowa fontanny.
14. Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego.

3. Poprawa stanu środowiska naturalnego

1. Modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku.
2. Modernizacja Stacji Uzdatniania Wody w Czersku i Łęgu.
3. Budowa sieci kanalizacyjnej Czersk – Łąg – Lipki – Czarna Woda.
4. Budowa sieci kanalizacyjnej Czersk – Malachin – Mokre.
5. Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej w Czersku, m.in. w rejonie ulicy Łosińskiej.
6. Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Czersk – sołectwo Krzyż.
7. Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Rytel – sołectwo Zapędowo i Rytel – Myłof – Klonia.
8. Budowa sieci kanalizacyjnej Czersk – Łubna – Gotelp.
9. Budowa sieci kanalizacyjnej Łąg – Wieck – Odry.
10. Budowa sieci wodociągowej w sołectwie Będźmierowice.
11. Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Czersk – Klaskawa.
12. Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Ostrowite – Mosna - Krag (gmina Śliwice).
13. Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Czersk – Łukowo.
14. Budowa systemu przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (m.in. sołectwa Będźmierowice, Łąg Kolonia).
15. Budowa kanalizacji deszczowej w Czersku.
16. Wymiana starej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (m.in. azbest).
17. Modernizacja istniejącego składowiska odpadów w Nieżurawie.
18. Objęcie zorganizowaną zbiórką odpadów wszystkich mieszkańców gminy.
19. Rekultywacja nieczynnych składowisk w gminie.
20. Stworzenie Centrum Ochrony Środowiska w Czersku.

4. Poprawa stanu środowiska kulturowego

1. Budowa sali sportowej w Łęgu wraz z rozbudową i modernizacją budynku szkoły.
2. Rozbudowa Szkoły Podstawowej nr 1 w Czersku.
3. Budowa basenu w Czersku.
4. Termomodernizacja budynków szkolnych i instytucji kultury na terenie gminy.
5. Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Gotelciu wraz z budową sali gimnastycznej.
6. Modernizacja stadionu miejskiego w Czersku.
7. Budowa i modernizacja boisk sportowych w Rytlu i Łęgu wraz z zapleczem socjalnym.
8. Zagospodarowanie terenu nad jeziorem Ostrowite (rozwój funkcji rekreacyjno – sportowej).
9. Zagospodarowanie turystyczne rzek Wdy i Brdy oraz Wielkiego Kanału Brdy.
10. Zagospodarowanie turystyczne terenów wokół Kręgów Kamiennych w Odrach.
11. Rozbudowa biblioteki miejskiej w Czersku.
12. Budowa Centrum Integracji Społecznej w Czersku.
13. Rozwój sieci informatycznej w gminie.
14. Stworzenie Gminnego Centrum Informacji.

5. Poprawa bezpieczeństwa i warunków życia mieszkańców gminy

1. Budowa remiz Ochotniczej Straży Pożarnej w Wiecku i Będźmierowicach.
2. Rozbudowa remizy Ochotniczej Straży Pożarnej w Rytlu.
3. Modernizacja pozostałych remiz Ochotniczej Straży Pożarnej.
4. Uzupełnianie wyposażenia w samochody bojowe i sprzęt przeciwpożarowy.
5. Stworzenie systemu monitoringu w mieście i gminie.
6. Utworzenie bazy dla funkcjonowania straży gminnej.
7. Budowa mieszkań socjalnych dla osób najuboższych.

IV - VI. REALIZACJA ZADAŃ I PROJEKTÓW, POWIĄZANIA Z INNYMI DZIAŁANAMI, OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ

KRYTERIA KOLEJNOŚCI REALIZACJI ZADAŃ INWESTYCYJNYCH

1. Możliwość pozyskania środków zewnętrznych

W ramach tego kryterium dokonywana jest ocena gwarancji pozyskania środków finansowych dla inwestycji, tzn. stopień pewności, iż dana inwestycja będzie finansowana ze środków zewnętrznych, rozumianych jako dotacje, dofinansowanie oraz pożyczki preferencyjne, wg poniższych stopni:

- brak jakiegokolwiek pewności,
- istnieje pewne prawdopodobieństwo, ze względu na specyfikację zadania,
- wysłany wniosek z prośbą o dofinansowanie, prowadzone wstępne rozmowy,
- umowa przedwstępna, zapewnienie o przyznaniu środków,
- pewne: umowa o dotację, itp.

2. Stopień współfinansowania:

Stopień współfinansowania określa udział środków bezzwrotnych oraz preferencyjnych pożyczek w planowanych nakładach na realizację inwestycji. Środki bezzwrotne są wyżej punktowane niż środki preferencyjne.

3. Wpływ na przyszłe budżety:

- negatywny (inwestycja będzie generować dodatkowe koszty w przyszłości)
- obojętny
- pozytywny (inwestycja przyniesie dodatkowe wpływy do budżetu).

4. Stan zaawansowania zadania:

- nie rozpoczęto jeszcze żadnych przygotowań,
- koncepcja,
- przygotowane dokumenty do realizacji zadania (dokumentacja, ogłoszony przetarg itp.),
- zadanie w trakcie realizacji.

5. Bezpośrednie efekty realizacji zadania.

6. Powiązanie z innymi zadaniami:

- brak jakiegokolwiek powiązania,
- jest powiązane z innymi zadaniami, ale nie jest warunkiem ich realizacji,
- inwestycja jest warunkiem realizacji innego zadania inwestycyjnego.

1. Projekty do realizacji w latach 2004 - 2006

Lp.	Nazwa projektu	Zgodność z p.z.p. lub s.u.k.z.p	Termin realizacji (kwartały)	Powiązanie z innymi działaniami na terenie gminy/ powiatu/ województwa	Oczekiwane wskaźniki osiągnięć projektu: WP – wskaźniki produktu WR – wskaźniki rezultatu WO - wskaźniki oddziaływania	Instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu	Przewidywane nakłady i źródła finansowania (w tys. zł)
1.	Budowa drogi gminnej Zawada – Wieck - Wojtal	tak	II kw. 2005 – III kw.2005	- Budowa drogi powiatowej Łąg – Zawada (zadanie realizowane w ramach programu SAPARD) - Budowa sali sportowej (II etap) wraz z rozbudową budynku szkolnego Zespołu Szkół w Łęgu	WP: droga asfaltowa o dł.6 km WR: - poprawa komunikacji - zwiększenie dostępności do terenów inwestycyjnych WO: - Ułatwienie dojazdu dzieci do szkoły w Łęgu - Zwiększenie liczby pojazdów korzystających z drogi - Umożliwienie wprowadzenia komunikacji PKS	Gmina Czersk	Budżet gminy – 323,2 Budżet państwa – 215,5 Środki UE – 1616,2 Razem - 2154,9
2.	Budowa drogi w miejscowości Ostrowite	tak	II kw.2005 – III kw.2006	„Budowa ścieżki rowerowej Czersk – Ustronie” - inwestycja realizowana w ramach programu SAPARD	WP: droga asfaltowa o dł. 2,3 km WR: poprawa komunikacji na terenie miejscowości wypoczynkowej Ostrowite WO: - zwiększenie atrakcyjności turystycznej miejscowości Ostrowite - wzrost liczby turystów na obszarze oddziaływania inwestycji	Gmina Czersk Powiat Chojnicki	Budżet gminy – 76,5 Budżet powiatu – 127,5 Budżet państwa – 136 Środki UE - 1020 Razem - 1360
3.	Modernizacja ulicy Mleczarskiej w Czersku	tak	III kw. 2005 – IV kw. 2006		WP: utwardzona droga o dł. 1,1 km WR: - poprawa komunikacji na terenie miasta	Gmina Czersk	Budżet gminy – 208 Budżet państwa – 12 Środki UE - 120 Razem - 340

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK

					- zwiększenie nośności drogi - wzrost dostępności do terenów inwestycyjnych WO: - powstanie nowych miejsc pracy - wzrost liczby pojazdów korzystających z drogi - zmniejszenie emisji spalin		
4.	Budowa i modernizacja ulic: Łąkowej, Podleśnej, Al. 1000-lecia w Czersku	tak	II kw. 2005 – IV kw. 2006		WP: utwardzone drogi o dł. 3,1 km WR: - poprawa komunikacji na terenie miasta - zwiększenie nośności dróg - wzrost dostępności do terenów inwestycyjnych WO: - powstanie nowych miejsc pracy - wzrost liczby pojazdów korzystających z drogi - zmniejszenie emisji spalin	Gmina Czersk	Budżet gminy – 325,5 Budżet państwa – 217 Środki UE – 1627,5 Razem – 2170
5.	Budowa sieci wodociągowej Czersk – sołectwo Krzyż	tak	III kw. 2005 – IV kw. 2006	- Budowa sieci kanalizac. Czersk – sołectwo Krzyż - Modernizacja stacji uzdatniania wody w Czersku	WP: sieć wodociągowa o dł. 27 km z przyłączami WR: - podłączenie do sieci wodociągowej 120 gospodarstw domowych - poprawa jakości spożywanej wody - poprawa bezpieczeństwa ppoż. WO: - podniesienie standardu życia mieszkańców - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej sołectwa	Gmina Czersk	Budżet gminy – 255 Budżet państwa – 170 Środki UE – 1275 Razem – 1700

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK

6.	Budowa sieci wodociągowej w Czersku – ul. Łosińska i przyległe	tak	II kw. 2005 – IV kw. 2005	- Budowa sieci kanalizac. w Czersku – ul. Łosińska i Przyległe - Modernizacja stacji uzdatniania wody w Czersku	WP: sieć wodociągowa o dł. 2,5 km z przyłączami WR: - podłączenie do sieci wodociągowej 40 gospodarstw domowych - poprawa jakości spożywanej wody WO: podniesienie standardu życia mieszkańców	Gmina Czersk	Budżet gminy – 24 Budżet państwa – 16 Środki UE – 120 Razem – 160
7.	Budowa sieci wodociągowej Rytel – Zapędowo etap I	tak	II kw. 2006 – IV kw. 2006	- Budowa sieci kanalizacyjnej Rytel – Zapędowo - Modernizacja stacji uzdatniania wody w Rytle (wykonana w 2003 w ramach Programu SAPARD)	WP: sieć wodociągowa o dł. 4 km WR: poprawa jakości spożywanej wody WO: - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej sołectwa - podniesienie standardu życia mieszkańców	Gmina Czersk	Budżet gminy – 39 Budżet państwa – 26 Środki UE – 195 Razem – 260
8.	Budowa sieci kanalizacyjnej Czersk – sołectwo Krzyż	tak	III kw. 2005 – IV kw. 2006	- Budowa sieci wodoc. Czersk – sołectwo Krzyż - modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku	WP: sieć kanalizacyjna o dł. 24 km i przepompownie ścieków WR: - podłączenie do kanalizacji 120 gospodarstw domowych - zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych WO: - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej sołectwa - zmniejszenie zanieczyszcz. wód powierzchniowych i podziemnych	Gmina Czersk	Budżet gminy – 300 Budżet państwa – 200 Środki UE – 1500 Razem – 2000
9.	Budowa sieci kanalizacyjnej Czersk – Łąg – Czarna Woda	tak	II kw. 2005 – IV kw. 2005	- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku - Budowa sali sportowej (II etap) wraz z rozbudową budynku szkolnego Zespołu Szkół w Łęgu	WP: sieć kanalizacyjna o dł. 16,5 km i 7 przepompowni ścieków WR: - umożliwienie podłączenia do kanalizacji 500 gospodarstw domowych	Gmina Czersk Gmina Czarna Woda	Budżet gm. Czersk – 1300 Budżet gm. CzWoda - 250 Środki UE – 4650

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK

				- Budowa sieci kanalizac. w sołectwach Łąg i Lipki	- zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych WO: - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej sołectwa Łąg		Razem - 6200
10.	Budowa sieci kanalizacyjnej w sołectwach Łąg i Lipki	tak	II kw. 2006 – IV kw. 2006	- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku - Budowa sieci kanalizac. Czersk – Łąg – Czarna Woda	WP: sieć kanalizacyjna o dł. 20 km i 7 przepompowni ścieków WR: - umożliwienie podłączenia do kanalizacji 250 gospodarstw domowych - zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych WO: - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej sołectw Łąg i Lipki	Gmina Czersk	Budżet gminy – 675 Budżet państwa – 450 Środki UE – 3375 Razem - 4500
11.	Budowa sieci kanalizacyjnej Malachin - Mokre	tak	III kw.2005 – IV kw. 2006	- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku	WP: sieć kanalizacyjna o dł. 13 km i 7 przepompowni ścieków WR: - podłączenie do kanalizacji 100 gospodarstw domowych - zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych WO: - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych	Gmina Czersk	Budżet gminy – 300 Budżet państwa – 200 Środki UE – 1500 Razem - 2000

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK

					- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej sołectw		
12.	Budowa sieci kanalizacyjnej w Czersku – ul. Łosińska i przyległe	tak	II kw. 2005 – IV kw. 2005	- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku - Budowa sieci wodoc. w Czersku – ul. Łosińska i Przyległe	WP: sieć kanalizacyjna o dł. 2,8 km WR: - umożliwienie podłączenia do kanalizacji 40 gospodarstw domowych - zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych WO: - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych	Gmina Czersk	Budżet gminy – 60 Budżet państwa – 30 Środki UE – 300 Razem – 400
13.	Budowa sieci kanalizacyjnej Rytel – Zapędowo etap I	tak	II kw. 2006 – IV kw. 2006	- Budowa sieci wodoc. Rytel – Zapędowo etap I	WP: sieć kanalizacyjna o dł. 2,8 km WR: zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych WO: - zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych - wzrost atrakcyjności inwestycyjnej sołectwa	Gmina Czersk	Budżet gminy – 54 Budżet państwa – 36 Środki UE – 270 Razem – 360
14.	Budowa sieci kanalizacyjnej Czersk – Gotelp etap I	tak	II kw. 2006 – IV kw. 2006	- Modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku	WP: sieć kanalizacyjna o dł. 2,5 km WR: - podłączenie do kanalizacji 40 gospodarstw domowych - zwiększenie ilości ścieków oczyszczonych WO: zmniejszenie zanieczyszczenia wód powierzchniowych i podziemnych	Gmina Czersk	Budżet gminy – 54 Budżet państwa – 36 Środki UE – 270 Razem – 360
15.	Budowa sali sportowej (II etap) wraz z rozbudową	tak	II kw. 2005 –	- Budowa drogi gminnej Zawada – Wieck – Wojtal	WP: - kubatura powstałej	Gmina Czersk	Budżet gminy – 459 Budżet państwa – 314

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK

	budynku szkolnego Zespołu Szkół w Łęgu		IV kw. 2005	- Budowa sieci kanalizac. Czersk – Łąg – Czarna Woda	infrastruktury ogółem: 16.236,70 m3 - powierzchnia nowopowstałej sali sportowej 600,87 m2 WR: - zwiększenie liczby korzystających z sal gimnastycznych - zwiększenie powierzchni krytych obiektów sportowych na terenie gminy - powstanie nowych miejsc pracy WO: - poprawa stanu zdrowia mieszkańców - poprawa atrakcyjności turystycznej Łęga		Środki UE – 2357 Razem - 3130
16.	Modernizacja budynku przy ul. Dworcowej w Czersku na cele edukacyjno – społeczne	tak	III kw. 2005 – IV kw. 2006		WP: - nowoczesna biblioteka z mediateką - pomieszczenia dla stowarzyszeń i organizacji społecznych WR: - integracja społeczności lokalnej - wzrost czytelnictwa - powstanie nowych miejsc pracy WO: wzrost wykształcenia i aktywności społecznej mieszkańców	Gmina Czersk	Budżet gminy – 172,5 Budżet państwa – 115 Środki UE – 862,5 Razem - 1150
17.	Rozbudowa SP nr 1 w Czersku	tak	II kw. 2006 – IV kw. 2006	- Budowa basenu w Czersku	WP: - wzrost powierzchni szkoły - nowe izby lekcyjne WR:	Gmina Czersk	Budżet gminy – 367,5 Budżet państwa – 245 Środki UE – 1837,5

PLAN ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK

					- zmniejszenie zmianowości - poprawa warunków nauczania WO: - poprawa wyników nauczania - wzrost wykształcenia mieszkańców		Razem - 2450
18.	Zagospodarowanie turystyczne rzeki Wdy	tak	II kw. 2005 – II kw. 2006	- Budowa drogi gminnej Zawada – Wieck – Wojtal - budowa sieci kanalizacyjnej w gminie	WP: - 5 miejsc postojowych, - 2 miejsca przenioski, - 6 tablic informacyjnych WR: - zwiększenie liczby turystów - wzrost liczby spływów kajakowych WO: - powstanie nowych miejsc pracy przy obsłudze ruchu turystycznego - poprawa atrakcyjności turystycznej gminy	Gmina Czersk Związek Miast i Gmin Zlewni Wdy	Budżet gminy – 45 Budżet państwa – 30 Środki UE – 225 Razem - 300
19.	Modernizacja stadionu miejskiego w Czersku – etap I – budowa boiska zapasowego	tak	II kw. 2005 – III kw. 2006		WP: boisko zapasowe o pow. 600 m ² WR: - zwiększenie liczby młodzieży uprawiającej sport - zwiększenie liczby sekcji sportowych WO: - poprawa kondycji sportowej społeczeństwa - zwiększenie atrakcyjności turystycznej	Gmina Czersk MLKS „Borowiak” Czersk	Budżet gminy – 45 Budżet państwa – 30 Środki UE – 225 Razem - 300

2. Projekty planowane do realizacji po 2006 r.

L.p.	Nazwa projektu	Termin realizacji
1.	Utwardzenie i modernizacja ulic osiedlowych na terenie Czerska	2007-2013
2.	Budowa i modernizacja ulic w pozostałych miejscowościach gminy Czersk (m.in. Rytel, Łąg, Odry).	2007-2013
3.	Budowa dróg na terenie gminy Czersk	2007-2013
4.	Rozbudowa i modernizacja oświetlenia ulicznego,	2007-2013
5.	Budowa ulicy łączącej skrzyżowanie ulic Tucholskiej i 21 Lutego ze skrzyżowaniem ulic Pomorskiej i Starogardzkiej wraz z przebudową ulicy Targowej oraz budowa i modernizacja ulic Pomorskiej i Piotra Ferensa w Czersku	2007-2010
6.	Budowa przedłużenia ulicy Matejki do ulicy Lipowej	2007-2008
7.	Budowa ulicy łączącej ulicę Kolejową z ulicą Królowej Jadwigi	2009-2010
8.	Budowa ścieżek rowerowych	2007-2013
9.	Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Rytel – sołectwo Zapędowo (etap II) i Rytel – Myłof - Klonia,	2007-2009
10.	Budowa sieci kanalizacyjnej Czersk – Gotelp (etap II)	2007-2009
11.	Budowa sieci kanalizacyjnej Łąg – Wieck – Odry	2008-2010
12.	Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Czersk – Klaskawa	2009-2010
13.	Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Ostrowite – Mosna - Krag (gmina Śliwice),	2009-2010
14.	Budowa sieci wodociągowo – kanalizacyjnej Czersk – Łukowo	2011-2012
15.	Budowa systemu przydomowych oczyszczalni ścieków na terenach zabudowy rozproszonej (m.in. sołectwa Będźmierowice, Łąg Kolonia)	2007-2013
16.	Budowa kanalizacji deszczowej w Czersku	2007-2013
17.	Wymiana starej sieci wodociągowej i kanalizacyjnej (m.in. azbest)	2007-2013
18.	Budowa basenu w Czersku	2007-2010
19.	Termomodernizacja budynków szkolnych i instytucji kultury na terenie gminy	2007-2013
20.	Modernizacja budynku Szkoły Podstawowej w Gotelciu wraz z budową sali gimnastycznej	2010-2013
21.	Modernizacja stadionu miejskiego w Czersku – etap II	2007-2010
22.	Modernizacja stacji uzdatniania wody w Czersku	2007-2008
23.	Modernizacja oczyszczalni ścieków w Czersku – etap II	2007

VII. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006

Źródło finansowania	Kwoty (w tys. zł) przypadające na lata:			
	2004	2005	2006	Razem 2004 -2006
Budżet gminy	0	2.790,7	2.292,5	5.083,2
Budżety innych j.s.t.	0	250	127,5	377,5
Budżet państwa	0	907,5	1.580	2487,5
Środki UE	0	11.466,7	11.880	23.346,7
Suma	0	15.414,9	15.880	31.294,9

VIII. SYSTEM WDRAŻANIA

W celu efektywnego wdrażania Planu Rozwoju Lokalnego konieczna jest jego bieżąca koordynacja. W związku z tym zostanie utworzony specjalny zespół spośród pracowników Wydziału Rozwoju Gospodarczego i Wydziału Organizacyjnego Urzędu Miejskiego w Czersku. Zespół ten będzie koordynował działania dotyczące realizacji poszczególnych projektów wchodzących w zakres planu, w szczególności czuwać będzie nad prawidłowością zasad wykorzystania środków pochodzących ze źródeł krajowych oraz unijnych.

Do zadań zespołu należeć będzie w szczególności:

- ustalenie szczegółowych zasad realizacji Planu Rozwoju Lokalnego
- promocja Planu Rozwoju Lokalnego
- informowanie mediów
- monitorowanie bieżącej realizacji zadań
- sporządzanie okresowych i rocznych raportów z zadań realizowanych i zakończonych
- opiniowanie i rekomendowanie ewentualnych zmian i uzupełnień Planu Rozwoju Lokalnego
- informowanie o współfinansowaniu projektów przez Unię Europejską
- dokonanie oceny całościowej po zakończeniu realizacji PRL

W razie potrzeby zespół będzie korzystać z opinii niezależnych ekspertów lub instytucji. Funkcję kontrolną nad wdrażaniem Planu Rozwoju Lokalnego sprawować będzie Rada Miejska w Czersku, której przedstawiane będą okresowe sprawozdania z realizacji PRL.

IX. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ**a) System monitorowania planu rozwoju lokalnego**

Monitorowanie przebiegu prac w zakresie poszczególnych inwestycji przeprowadzane będzie przez zespół odpowiedzialny za wdrażanie planu rozwoju lokalnego. Zespół prowadzić będzie bieżącą kontrolę dokumentacji finansowej poszczególnych inwestycji.

b) Sposoby oceny planu rozwoju lokalnego

- okresowa kontrola na miejscu przeprowadzanych inwestycji
- przeprowadzanie i przedstawianie okresowych sprawozdań z przebiegu prac wobec „Zespołu do spraw opracowania Planu Rozwoju Lokalnego Gminy Czersk”
- przeprowadzanie bieżącej analizy kosztów

- c) Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi
 - przeprowadzanie spotkań i konsultacji
 - zawieranie porozumień, umów
- d) Public Relations planu rozwoju lokalnego
 - informacje w prasie na temat aktualnego postępu prac nad planem rozwoju lokalnego, prezentacja projektów i zdjęć poszczególnych inwestycji
 - umieszczenie na stronie internetowej miasta dokumentu „Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czersk 2004 - 2013”, a po rozpoczęciu prac nad poszczególnymi inwestycjami również dokumentacja zdjęciowa z ich realizacji

X. INFORMACJE DOTYCZĄCE ZESPOŁU DO SPRAW OPRACOWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO GMINY CZERSK

Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Czersk został opracowany przez zespół do spraw opracowania Planu, powołany przez Burmistrza Czerska, w składzie:

1. Przemysław Biesek – przewodniczący,
2. Katarzyna Bernady
3. Małgorzata Janikowska
4. Edmund Krut
5. Piotr Łobocki
6. Barbara Rzepczyńska
7. Jolanta Skuczyńska
8. Piotr Sobucki
9. Adam Szarafin
10. Andrzej Sabiniarz